

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΣΙΑΓΩΓΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ**

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΜΠΟΥΤΣΙΟΥΡΗ ΕΙΡΗΝΗ

ΑΕΜ:3177

ΕΞΑΜΗΝΟ: Η'

ΕΠΟΠΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΡΗ ΣΩΤΗΡΙΑ

Β' ΕΠΟΠΤΗΣ: Κ. ΚΩΤΣΑΛΙΔΟΥ ΔΟΞΑ

ΦΛΩΡΙΝΑ , ΜΑΪΟΣ 2019

Περίληψη

Επικοινωνία είναι η εναλλαγή μηνυμάτων που πραγματοποιείται ανάμεσα σε έναν ομιλητή και ακροατή. Η επικοινωνία όμως δεν είναι μόνο εφικτή μέσο της ομιλίας. Η παρούσα πτυχιακή εργασία επικεντρώνεται στο πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η επικοινωνία στην εκπαίδευση. Μέσα από αυτή βλέπουμε ότι ο εκπαιδευτικός πέρα από τον προφορικό και τον γραπτό λόγο μπορεί να επικοινωνήσει και με άλλα μέσα με τους μαθητές του , όπως είναι τα μη λεκτικά σήματα. Όμως , για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να χρησιμοποιήσει τα συγκεκριμένα σήματα θα πρέπει να γνωρίζει καλά την επίδραση , που μπορεί να έχει επικοινωνία σε έναν μαθητή. Ακόμη , η συγκεκριμένη εργασία δείχνει πόσο σημαντικό είναι ο εκπαιδευτικός να έχει μια καλή συνεργασία και με τον μαθητή αλλά και με τους γονείς του μαθητή , γιατί με αυτόν τρόπο η διαδικασία της διδασκαλίας γίνεται πιο συντονισμένα. Επίσης , για να αναπτυχθεί μια καλή επικοινωνία ανάμεσα στο μαθητή και τον δάσκαλο θα πρέπει ο δάσκαλος να είναι ανοιχτός σε νέες μεθόδους , δηλαδή να αφήνει τον μαθητή να εκφράζει ελεύθερα την γνώμη του χωρίς να προκαλεί στο μαθητή άγχος και «τρακ». Η επικοινωνία όπως βλέπουμε παρακάτω είναι απαραίτητο στοιχείο , έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό σχολικό κλίμα ανάμεσα στο σχολείο και τον εκπαιδευτικό , τον εκπαιδευτικό και τον μαθητή , σχολείο και γονείς και γονείς και εκπαιδευτικός. Ένα θετικό κλίμα μπορεί να βοηθήσει την απόδοση των εκπαιδευτικών στην διαδικασία της διδασκαλίας τους αλλά και στην απόδοση των μαθητών μέσα στο μάθημα. Τέλος , με βάση όλα τα παρακάτω θα δούμε πόσο σημαντικό ρόλο παίζει η επικοινωνία στην διαμόρφωση της διδασκαλίας.

Abstract

Communication is the exchange of messages between a speaker and a listener. Communication, however, is not only a feasible means of speaking. This dissertation focuses on the importance of communication in education. Through this we see that the teacher can communicate with other students, in addition to spoken and written language, such as non-verbal signals. However, in order for the teacher to use these signals he should be well aware of the effect that may be communicating to a student. This work also shows how important it is for a teacher to have a good relationship both with the student and with the pupil's parents, because this is how the teaching process becomes more coordinated. Also, in order to develop a good communication between the student and the teacher, the teacher should be open to new methods, is leaving the student free to express his opinion without causing the student anxiety and "trac". Communication as we see below is a necessary element to create a favorable school climate between school and teacher, teacher and student, school and parents and parents and teacher. A positive climate can help teaching teachers in their teaching process as well as the performance of students within the course. Finally, based on all of the following, we will see how important communication role plays in the formation of teaching.

Λέξεις κλειδιά: επικοινωνία , μαθητής , εκπαιδευτικός , σχολικό κλίμα

Πίνακας Περιεχομένων	
Περίληψη.....	σελ.2
Εισαγωγή.....	σελ.4
1.Επικοινωνία.....	σελ. 6
1.1 Θεωρία της επικοινωνίας.....	σελ. 7
1.2 Διαφορές ανάμεσα στην Διαδικαστική – γραμμική (the process school) και στην Σημειωτική (the semiotics school).....	σελ. 8
1.3 Σκοποί της επικοινωνίας.....	σελ .8
1.4 Διαδικασία της επικοινωνίας.....	σελ. 10
1.5 Μοντέλα επικοινωνίας.....	σελ. 11
2.Μορφές επικοινωνίας.....	σελ. 14
2.1 Άμεση και έμμεση επικοινωνία.....	σελ. 14
2.2 Λεκτική Επικοινωνία.....	σελ. 15
2.3 Μη Λεκτική Επικοινωνία.....	σελ. 19
2.4 Εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία.....	σελ. 22
2.5 Τυπική και άτυπη επικοινωνία.....	σελ. 22
2.6 Μη λεκτική συμπεριφορά εκπαιδευτικού με μαθητές.....	σελ. 22
2.7 Μη λεκτική συμπεριφορά των μαθητών με τον δάσκαλο.....	σελ. 25
3.Συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικού.....	σελ. 28
4. Σχολικό κλίμα.....	σελ. 31
4.1 Παράγοντες που επηρεάζουν το σχολικό κλίμα	σελ. 32
5. Συμπεράσματα για την επικοινωνία.....	σελ. 34
6. Η επικοινωνία και η σημασία της στην διαμόρφωση του σχολικού κλίματος.....	σελ. 36
7. Συμπεράσματα.....	σελ. 39
BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	σελ. 41

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αποτελείται από τέσσερις υποενότητες. Όπως βλέπουμε στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται γενικά ο όρος της επικοινωνίας, τι σημαίνει και το πως διεξάγεται η διαδικασία της. Ακόμη, βλέπουμε αναλυτικά ποιους σκοπούς έχει η επικοινωνία στην εκπαίδευση αλλά και ποια μοντέλα επικοινωνίας βοηθούν στην διαδικασία της εκπαίδευσης. Το δεύτερο κεφάλαιο αποτελείται από επτά υποενότητες. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύουμε ποιες μορφές επικοινωνίας υπάρχουν και ποιες από αυτές χρησιμοποιούμε στην καθημερινότητά μας. Πιο αναλυτικά, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο βλέπουμε τη λεκτική και την μη λεκτική επικοινωνία, γιατί αυτές οι δύο παίζουν πιο ενεργό ρόλο στην διαδικασία της εκπαίδευσης. Στην συνέχεια, βλέπουμε πως επιδρά η λεκτική και η μη λεκτική συμπεριφορά στην σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον μαθητή. Στο τρίτο κεφάλαιο βλέπουμε πόσο σημαντική είναι η συνεργασία του εκπαιδευτικού με την οικογένεια και που αποσκοπεί. Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελείται από μία υποενότητα. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο βλέπουμε πόσο σημαντικό ρόλο παίζει να υπάρχει θετικό κλίμα ανάμεσα σε όλα τα μέλη που αποτελούν την σχολική μονάδα. Εάν δεν υπάρχει θετικό σχολικό κλίμα τότε υπάρχουν συνέπειες και για τον εκπαιδευτικό αλλά και για τον μαθητή, γιατί δεν μπορεί να γίνει σωστά η διδασκαλία. Ακόμη, στο συγκεκριμένο κεφάλαιο βλέπουμε ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την δημιουργία ενός θετικού κλίματος. Το πέμπτο κεφάλαιο μας παρουσιάζει ποια εμπόδια προκαλούνται στην επικοινωνία, όταν ο δέκτης δεν λαμβάνει με τον ίδιο τρόπο τα μηνύματα με τον ίδιο τρόπο. Το έκτο κεφάλαιο μας εξηγεί τη σπουδαιότητα που έχει η επικοινωνία, για να διαμορφωθεί σωστά το σχολικό κλίμα. Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο βλέπουμε τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την συγκεκριμένη εργασία.

1.Επικοινωνία

Τον όρο «επικοινωνία» είναι δύσκολο να τον περιγράψουμε μόνο με έναν ορισμό. Η επικοινωνία είναι ένα διεπιστημονικό πεδίο που παίρνει στοιχεία από πολλές επιστήμες όπως είναι η γλωσσολογία , η ανθρωπολογία , η κοινωνιολογία και η ψυχολογία. Λαμβάνουμε ως δεδομένο ότι όλα τα είδη επικοινωνίας περιλαμβάνουν σημεία και κώδικες. Τα σημεία είναι αντικείμενα ή πράξεις που αναπαριστούν κάτι (Pierce, Harris). Οι κώδικες είναι συστήματα τα οποία καθορίζουν τους συσχετισμούς των σημείων. Επίσης , λαμβάνουμε ως δεδομένο ότι αυτά τα σημεία και οι κώδικες μεταδίδονται ή είναι διαθέσιμοι σε άλλους. Η μετάδοση και η λήψη τους, άρα η επικοινωνία, είναι η πρακτική των κοινωνικών σχέσεων. Τέλος , θεωρούμε ως δεδομένο ότι η επικοινωνία είναι κεντρική στη ζωή μας και στην κουλτούρα μας. Η μελέτη της επικοινωνίας απαιτεί τη μελέτη της κουλτούρας μέσα στην οποία παράγεται.

Κοινωνικοί μελετητές και φιλόσοφοι όπως ο Πλάτωνας ή ο Αριστοτέλης προσέγγισαν τη διαδικασία της επικοινωνίας υπό το πρίσμα της ρητορικής. Από την πολύ αρχή, η επικοινωνία ορίστηκε σαν τη διαδικασία όπου ο πομπός (ρήτορας) κατασκεύαζε μηνύματα τα οποία μεταδίδονταν στο δέκτη με στόχο ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

1.1 Θεωρία της επικοινωνίας

Στα χρόνια πριν το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η επικοινωνία και ειδικότερα η μαζική επικοινωνία δεν είχε μελετηθεί ιδιαίτερα ως επιστημονικό αντικείμενο. Ερευνητές από διαφορετικά επιστημονικά πεδία άρχισαν να μελετούν την επίδραση

της επικοινωνίας στην κοινωνία. Δεκαετίες αργότερα, η επικοινωνία άρχισε να ερευνάται ως αυτόνομο αντικείμενο αρχικά στα Πανεπιστήμια της Β. Αμερικής. Οι βασικές «σχολές» που προσεγγίζουν επιστημονικά της επικοινωνία ήταν δύο. Αυτές ήταν οι: α) Διαδικαστική-γραμματική (the process school) και β) Σημειωτική (semiotics school). Η α προσεγγίζει την επικοινωνία ως μεταβίβαση μηνυμάτων, σε αντίθεση με την β, η οποία προσεγγίζει την επικοινωνία ως παραγωγή και ανταλλαγή νοημάτων.

A) Η Διαδικαστική- γραμμική (the process school) εξετάζει:

- 1) Πώς οι πομποί και οι δέκτες κωδικοποιούν και αποκωδικοποιούν
- 2) Πώς οι πομποί χρησιμοποιούν τα κανάλια και τα μέσα επικοινωνίας
- 3) Αν η επικοινωνία είναι αποτελεσματική και έγκυρη

Δηλαδή η Διαδικαστική – γραμμική προσλαμβάνει την επικοινωνία σαν μια διαδικασία, σύμφωνα με την οποία ένα πρόσωπο επηρεάζει τη συμπεριφορά ή τη σκέψη ενός άλλου.

B) Η Σημειωτική (the semiotics school) εξετάζει:

- 1) Πώς τα μηνύματα διαδρούν με τους ανθρώπους προκειμένου να παραχθεί νόημα
- 2) Πώς τα μηνύματα διαδρούν μέσα σε ένα συγκεκριμένο πολιτισμικό και κοινωνικό περιβάλλον
- 3) Έννοιες σημασιодότησης

Σε αυτή την «σχολή» η μελέτη της επικοινωνίας είναι η μελέτη των κειμένων και του κοινωνικοπολιτιστικού πλαισίου. (Εργασία: Θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας)

1.2 Διαφορές ανάμεσα στην Διαδικαστική – γραμμική (the process school) και στην Σημειωτική (the semiotics school)

Οι διαφορές ανάμεσα σε αυτές τις δύο «σχολές» είναι οι εξείς. Η διαδικαστική γραμμική (the process school) ακουμπά στις κοινωνικές επιστήμες (ψυχολογία και κοινωνιολογία) ενώ η σημειωτική (the semiotics school) ακουμπά κυρίως στην γλωσσολογία. Ακόμη , το process school μιλά για πράξεις επικοινωνίας , ενώ το semiotics school μιλά για έργα επικοινωνίας. Επίσης , η μία (process school) ασχολείται με την διαδικασία επίδρασης του ενός στου άλλου , ενώ η άλλη (semiotics school) ασχολείται με την διάδραση ξεχωριστών ατόμων που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη κουλτούρα ή επικοινωνία. Για το process school μήνυμα είναι ό,τι παράγεται κατά την διαδικασία της επικοινωνίας σε αντίθεση με το semiotics school το μήνυμα είναι μια κατάσκευη από σήματα , τα οποία σε διάδραση με τον δέκτη δημιουργούν νόημα. Επιπροσθέτως , για το process school η πρόθεση/κίνητρο του πομπού έχει βαρύνοντα ρόλο , ενώ για το semiotics school ο πομπός έχει μικρότερο ρόλο σε σχέση με το κείμενο και πως αυτό «διαβάζεται». Τέλος , η τελευταία διαφορά ανάμεσα σε αυτές τις δύο «σχολές» είναι ότι στο process school το μήνυμα είναι αυτό που δημιουργεί ο πομπός , ενώ στο semiotics school η αποκωδικοποίηση του μηνύματος επηρεάζεται από το ευρύτερο πολιτιστικό πλαίσιο και υπόβαθρο. (Εργασία: Θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας)

1.3 Σκοποί της επικοινωνίας

Οι πιο βασικοί σκοποί της επικοινωνίας είναι οι εξείς:

- ✓ Η επίτευξη συντονισμένης δράσης. Χωρίς αυτήν (την επικοινωνία) ένα οργανισμός απλώς θα ήταν μια συλλογή από εργαζόμενους , οι οποίοι θα βρίσκονταν σε ξεχωριστά καθήκοντα. Εκείνος που θα πρέπει να γνωρίζει και να κατανοεί τους στόχους , τις ανάγκες , τις απόψεις , τις αδυναμίες και τις δυνατότητες των εργαζόμενων είναι ο προϊστάμενος.

- ✓ Η **διανομή της πληροφορίας**. Βέβαια , η πιο σημαντική πληροφορία αφορά τους στόχους του οργανισμού, κάτι το οποίο δίνει στους εργαζόμενους την αίσθηση του σκοπού και την κατεύθυνση που καλούνται να υπηρετήσουν. Οι στόχοι , οι πολιτικές , οι διαδικασίες και οι πρακτικές της οργάνωσης γίνονται γνωστοί και κατανοούνται από τους υφιστάμενους. Επίσης, είναι σημαντική η επικοινωνία , η οποία σχετίζεται με την πληροφόρηση που αφορά στην ανάθεση καθηκόντων , αφού ο κάθε εργαζόμενος πρέπει να γνωρίζει τους στόχους , τις πολιτικές , τις διαδικασίες και τις πρακτικές της οργάνωσης. Η επικοινωνία παίζει σημαντικό ρόλο για την λήψη αποφάσεων. Για να διευκρινίζονται τα προβλήματα , να διαμορφώνονται και να αξιολογούνται οι εναλλακτικές λύσεις , να ελέγχονται τα αποτελέσματα είναι απαραίτητη η πληροφόρηση και η διανομή της. (Μπουραντάς, 1992)
- ✓ Η επικοινωνία είναι ένας τρόπος έκφρασης συναισθημάτων. Ο ρόλος της επικοινωνίας είναι καθοριστικός όσον αφορά την ανάπτυξη καλών σχέσεων και ομαδικού πνεύματος όπως και την επίλυση των διαφορών και την δημιουργία κλίματος συναίνεσης και συνεργασίας. Η διαδικασία της επικοινωνίας ξεκινά όταν ο πομπός (άνθρωπος-ομάδα) θέλει να μεταβιβάσει μια πληροφορία ή μια σκέψη. Στη συνέχεια, με τη χρήση ενός κώδικα λέξεων , συμβόλων , κινήσεων , ο πομπός κωδικοποιεί αυτό που θέλει να μεταβιβάσει και με βάση αυτό σχηματίζει ένα μήνυμα. Με την βοήθεια καναλιών (ή δικτύων) μεταβιβάζει το μήνυμα στο δέκτη. Με αυτόν τον τρόπο ο δέκτης λαμβάνει το μήνυμα , το αποκωδικοποιεί , το ερμηνεύει και με αυτόν τον τρόπο καταλαβαίνει τι ήθελε ο πομπός να του μεταβιβάσει. Όμως η επικοινωνία επιφέρει και κάποια αποτελέσματα. Ένα από τα αποτελέσματα που επιφέρει είναι ότι επηρεάζει την γνώση. Κάποια άλλα αποτελέσματα που επιφέρει η επικοινωνία είναι ότι επηρεάζει την σκέψη , την ιδεολογία , τα αισθήματα και την συμπεριφορά του παραλήπτη. Με τον μηχανισμό ελέγχου ο πομπός πληροφορείται για την τύχη του μηνύματός του.

1.4 Διαδικασία της επικοινωνίας

Τα οχτώ βασικά στοιχεία της διαδικασίας της επικοινωνίας είναι τα εξής:

- ✓ Η πηγή(πομπός)
- ✓ Ο κώδικας του πομπού-κωδικοποίηση: Είναι δηλαδή κατά βάση μια διανοητική διαδικασία με την οποία ο πομπός μετατρέπει αυτό που θέλει να μεταβιβάσει σε ένα νόημα με την μορφή μηνύματος.
- ✓ Το μήνυμα: Είναι η έκφραση του μηνύματος. Αποτελείται δηλαδή από κινήσεις ή στάσεις του σώματος , προφορικές ή γραπτές λέξεις , γραφικές παραστάσεις αλλά και σύμβολα που μπορεί να είναι αντικείμενα , χρώματα και ήχοι.
- ✓ Τα κανάλια ή δίκτυα μεταβίβασης: Πρόκειται για τα μέσα που χρησιμοποιούνται , έτσι ώστε να μεταφερθεί το μήνυμα στον δέκτη .
- ✓ Ο δέκτης: Μπορεί να είναι ένα άτομο , μια ομάδα ή ένα άτομο που λειτουργεί ως αντιπρόσωπος μιας ομάδας. Αυτός είναι που αποφασίζει πότε θα αποκωδικοποιήσει το μήνυμα , πότε θα το κατανοήσει και πότε θα ανταποκριθεί σε αυτό ή όχι. (Moorhead, Griffin, 1995)
- ✓ Αποκωδικοποίηση: Ο δέκτης με τον δικό του κώδικα και τη διανοητική διεργασία αποκωδικοποιεί το μήνυμα και το μετατρέπει δηλαδή σε νόημα.
- ✓ Κατανόηση του μηνύματος-αποτέλεσμα: Ο δέκτης μετά την αποκωδικοποίηση του μηνύματος , πληροφορείται , κατανοεί , αισθάνεται , αλλάζει ιδέες , γνωρίζει γεγονότα , τα οποία είναι αποτέλεσμα της επικοινωνίας.
- ✓ Έλεγχος: Το αποτέλεσμα που έχει το μήνυμα στο δέκτη με την επανάληψη της διαδικασίας , μεταφέρεται στον πομπό με τον μηχανισμό ελέγχου της επαναπληροφοριοδότησης και εδώ τελειώνει η διαδικασία της επικοινωνίας.(Μπουραντάς , 1992)

1.5 Μοντέλα επικοινωνίας

Η μετάδοση πληροφοριών πραγματοποιείται σε ένα πλαίσιο ενός μοντέλου πομπού-δέκτη. Ο πομπός-ομιλητής στέλνει μια σειρά μηνυμάτων και ο δέκτης-ακροατής προσπαθεί να καταλάβει την σημασία αυτών. Μοντέλα που περιγράφουν την επικοινωνιακή διαδικασία διατυπώθηκαν στα μέσα του 20^{ου} αιώνα . Αυτά είναι η θεωρία του Lasswell και η επέκτασή της από τον Braddock και το γραμμικό μοντέλο επικοινωνίας από τους Shannon και Weaver.

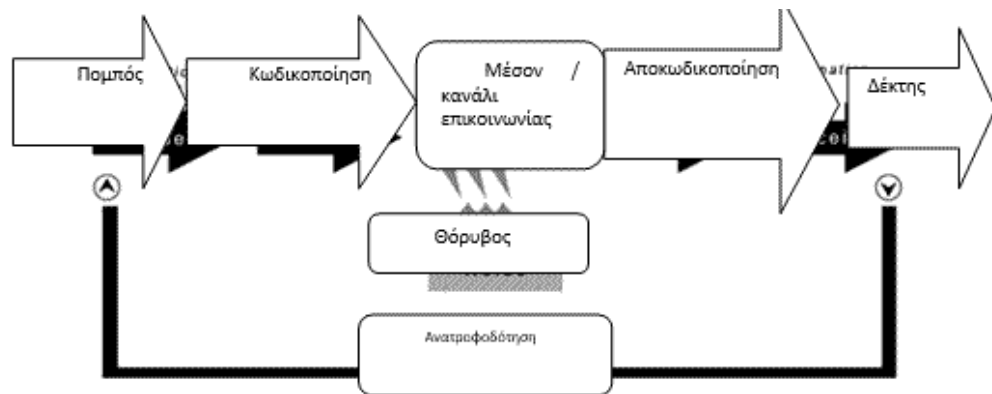
Ο Lasswell (1948) υποστήριξε ότι ένας βολικός τρόπος για να περιγράψουμε την διαδικασία της επικοινωνίας είναι να απαντήσουμε στα παρακάτω ερωτήματα: «Ποιος», «Λέει τι (μήνυμα)» , «Σε ποιον» , «Με ποιο αποτέλεσμα». Από τότε που τα παρακάτω ερωτήματα καταχωρίστηκαν ως “Φόρμουλα του Lasswell” όπου αν μεταφερθεί σε γραμμικό μοντέλο δίνει το εξής σχήμα:

Φόρμουλα του Lasswell

Ο λόγος που έχει χρησιμοποιηθεί η συγκεκριμένη Φόρμουλα είναι για να οργανώσει και να διαμορφώσει μια συγκεκριμένη δομή στις έρευνες της επικοινωνίας. Η επικοινωνία θα πρέπει να θεωρείται ως διαδικασία πειθούς , γιατί με βάση αυτή ο επικοινωνητής θέλει να επηρεάσει την γνώμη του δέκτη. Τέλος , Ο Lasswell δίνει μεγαλύτερη έμφαση στο αποτέλεσμα (στην επίδραση που θα έχει το μήνυμα στον δέκτη) απ' ότι στο ίδιο το μήνυμα. (Παπαθανασόπουλος,1993:38, Σταμάτης, 2005:39).

Το μοντέλο των Shannon and Weaver είναι ένα ξεκάθαρο παράδειγμα γραμμικής εφαρμογής της επικοινωνίας, ως μεταφοράς μηνυμάτων. Αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στα εργαστήρια της Bell Telephone και κύριος στόχος τους ήταν να βρουν ποια κανάλια επικοινωνίας μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν πιο αποτελεσματικά.

SHANNON-WEAVER'S MODEL OF COMMUNICATION

Οι Shannon και Weaver εντόπισαν τρία επίπεδα προβλημάτων στη μελέτη της επικοινωνίας:

- ✓ Επίπεδο Α: Με πόση ακρίβεια μπορούν να μετασχηματιστούν τα σύμβολα της επικοινωνίας; (τεχνικά προβλήματα)
- ✓ Επίπεδο Β: Πόσο έγκυρα τα μετασχηματισμένα σήματα μεταφέρουν το επιθυμητό νόημα; (προβλήματα σημασιολογίας)
- ✓ Επίπεδο Γ: Πόσο αποτελεσματικά επηρεάζει τους δέκτες το εκλαμβανόμενο μήνυμα; (προβλήματα αποτελεσματικότητας)

Το συγκεκριμένο μοντέλο επισημαίνει πέντε λειτουργίες που επιτελούνται και σημειώνει ένα δυσλειτουργικό σύστημα, το θόρυβο. (Παπαθανασόπουλος, 1993:41, Σταμάτης, 2005:40)

Οι λειτουργίες αυτές είναι:

- ✓ **Η έννοια της πληροφορίας:** Κάθε τι που μειώνει την αβεβαιότητα
- ✓ **Η έννοια του καναλιού:** Τα φυσικά μέσα τα οποία μετασχηματίζουν τα σήματα/σημεία.

- ✓ **Η έννοια του Μέσου:** Τα τεχνικά ή φυσικά μέσα μετατροπής των μηνυμάτων σε σήματα που μπορούν να μεταδοθούν. Οτιδήποτε παράγει, διακινεί και επεξεργάζεται σήματα.
- ✓ **Η έννοια του κώδικα:** Κώδικας είναι ένα σύστημα νοημάτων κοινών για τα μέλη ενός κοινωνικού και πολιτιστικού συνόλου. Αποτελείται από σήματα, κανόνες και συμβάσεις που ορίζουν πώς αυτά τα σήματα χρησιμοποιούνται και συνδυάζονται.
- ✓ **Η έννοια της ανάδρασης (feedback):** Η μεταφορά της αντίδρασης του δέκτη πίσω στον πομπό.

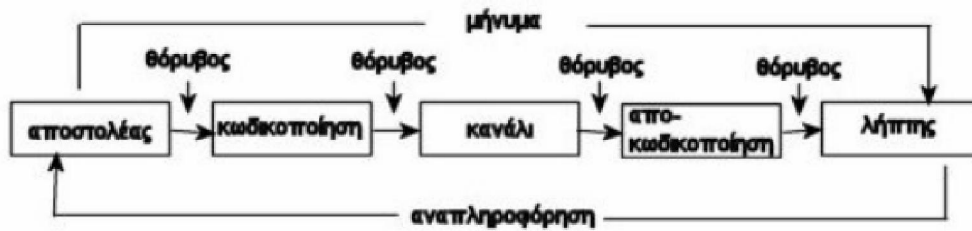
2.Μορφές επικοινωνίας

Οι μορφές επικοινωνίας καθορίζονται ανάλογα με το ποιο είναι το κρίσιμο κριτήριο διαχωρισμού κάθε φορά. Οι σημαντικότερες μορφές επικοινωνίας είναι: 1) η άμεση και έμμεση επικοινωνία , 2) η τυπική και η άτυπη επικοινωνία και 3) η λεκτική και η μη λεκτική επικοινωνία.

2.1 Άμεση και έμμεση επικοινωνία

Άμεση είναι η επικοινωνία , με την οποία η μεταφορά του μηνύματος από τον αποστολέα στον παραλήπτη γίνεται μέσω ενός ή πολλών καναλιών χωρίς να χρειάζεται η διαμεσολάβηση κάποιου τρίτου ατόμου. Με αυτήν την μορφή επικοινωνίας ο αποστολέας έχει τον πλήρη έλεγχο του μηνύματος , αλλά και την ευθύνη για τον τρόπο κωδικοποίησης , τον χρόνο εκπομπής και την επιλογή του μέσου. (Εργασία: Θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας)

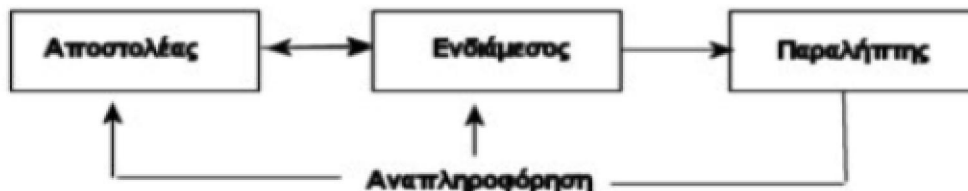
Παράδειγμα

Άμεση

Επικοινωνία

Έμμεση είναι η επικοινωνία , όταν ανάμεσα στον αποστολέα και στον παραλήπτη μεσολαβεί και ένα τρίτο άτομο. Αυτό το τρίτο άτομο ονομάζεται ενδιάμεσος. Ο λόγος ύπαρξής του οφείλεται είτε στην επιθυμία του αποστολέα να θέλει να τον χρησιμοποιήσει , έτσι ώστε να προσεγγίσει τον παραλήπτη , είτε σε περιορισμούς που μπορεί να έχει θέσει το μέσο είτε και στα δύο. Στο σχήμα παρακάτω παρουσιάζεται το μοντέλο της διαδικασίας για την έμμεση επικοινωνία.

Σχήμα: Μοντέλο Έμμεσης Επικοινωνίας

Ο ενδιάμεσος είναι και αποστολέας (ως προς τον παραλήπτη) αλλά και παραλήπτης (ως προς τον αποστολέα). Κάνει και τα δύο ταυτόχρονα. Ο ρόλος του ενδιάμεσου μπορεί να είναι σημαντικός στην επιτυχία της επικοινωνιακής διαδικασίας , γιατί μπορεί να είναι καλύτερος ομιλητής από τον αποστολέα , μπορεί να είναι γνώστης του συγκεκριμένου θέματος ή μπορεί να έχει κερδίσει την εκτίμηση του παραλήπτη. Βέβαια , από την άλλη μεριά μπορεί όμως να αλλοιώσει εντελώς το μήνυμα ιδιαίτερα όταν δεν επιλέγεται άμεσα από τον αποστολέα ή δεν έχει πλήρη

ενημέρωση. Ο ενδιαμέσος είναι ταυτόχρονα και αποστολέας αλλά και δέκτης αναπληροφόρησης. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί ο παραλήπτης θεωρεί εκείνον (τον ενδιαμέσο) ότι είναι ο αποστολέας του μηνύματος και γι αυτό στέλνει την αναπληροφόρηση σε αυτόν. Η αναπληροφόρηση όμως αφορά τον αρχικό αποστολέα και συνεπώς αυτός θα πρέπει να επιδιώξει να λάβει την αναπληροφόρηση από τον παραλήπτη και όχι μόνο από τον ενδιαμέσο.

2.2 Λεκτική Επικοινωνία

Λεκτική επικοινωνία είναι η κορυφαία και η πιο πολυσύνθετη μορφή επικοινωνίας. Επιπλέον, είναι ένα μέσο έκφρασης, το οποίο χαρακτηρίζει τον άνθρωπο και τον βοηθά να ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους οργανισμούς. Με τον όρο «λεκτική επικοινωνία» εννοούμε την επίτευξη της επικοινωνίας στον άνθρωπο μέσω της «λεκτικής οδού», δηλαδή ένα πλαίσιο γλωσσικού κώδικα, το οποίο εκφράζεται μέσα από έννοιες – προϊόντα μιας συμβατικής αποδοχής ονοματοθεσίας στα αντικείμενα του περιβάλλοντος, στις καταστάσεις, στις ενέργειες και στις αφηρημένες έννοιες που έχουν ως σκοπό την δημιουργία ενός συγκεκριμένου έργου που παίρνουν την μορφή των λέξεων-συμβόλων. Επίσης, είναι το θεμέλιο των διαπροσωπικών σχέσεων στο σχολείο, εφόσον είναι μια μορφή επικοινωνίας με συγκεκριμένο περιεχόμενο και στόχους. (Ευαγγελόπουλος, 1998). «Τα στοιχεία που συνθέτουν την λεκτική επικοινωνία είναι η προσωπικότητα του εκπαιδευτικού, ο βαθμός ωριμότητας των μαθητών και η φύση των διδακτικών δραστηριοτήτων» (Argyle, 1972 στο Κωνσταντίνου, 2004:17). Με βάση τον Flanders N., το 1970, ανέπτυξε ένα σύστημα παρατήρησης και ανάλυσης της λεκτικής επικοινωνίας στην σχολική τάξη, του οποίου τα λεκτικά σήματα παραπέμπουν στον λόγο του εκπαιδευτικού, στον λόγο των μαθητών, στη σιωπή και την σύγχυση. (Amidon, E. & Flanders, N. Θρασυβούλου, 1985). Πολλές έρευνες που διεξήχθησαν με βάση αυτό το σύστημα (Flanders) απέδειξαν ότι στην σχολική τάξη ο εκπαιδευτικός είναι εκείνος που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της λεκτικής επικοινωνίας και αυτό σημαίνει ότι η διδασκαλία είναι δασκαλοκεντρική. (Ευσταθίου-Καραγεωργάκη, 1985. Ευαγγελόπουλος, 1998). Ο εκπαιδευτικός κατά κύριο λόγο κατευθύνει την σκέψη και την δράση των μαθητών μέσα από έναν μονόλογο. Οι λόγοι που συμβαίνει κάτι τέτοιο είναι, ο περιορισμένος χρόνος της διδακτικής ώρας, η τεράστια ύλη που πρέπει να καλυφθεί αλλά και ο ρόλος του εκπαιδευτικού σε σύνολο 20-30

μαθητών.(Morrison, A. &Mcintyre, D, 1975:260). Όταν ο λόγος του εκπαιδευτικού είναι ο επικρατέστερος , πράγμα που σημαίνει ότι ο κατευθυνόμενος λόγος εμποδίζει τις επικοινωνιακές δυνατότητες των μαθητών , τότε η επικοινωνία έχει την μορφή τροχού , όπου στον οποίο δάσκαλος είναι το κέντρο και οι μαθητές είναι οι ακτίνες. (Αναγνωστοπούλου, 2005:84). Βέβαια , μια άλλη μορφή επικοινωνίας είναι η μονόδρομη επικοινωνία , στην οποία οι μαθητές δεν μπορούν να εκφράσουν και να στηρίξουν την γνώμη τους , δεν μπορούν να φέρουν αντίρρηση αν σε κάτι δεν συμφωνούν και επίσης δεν μπορούν να χρησιμοποιούν εκφράσεις που αφορούν εξωσχολικές καταστάσεις. Όμως , υπάρχει και μία άλλη μορφή επικοινωνίας αυτή του διαλόγου , όπου ο δάσκαλος με ερωτήσεις προσπαθεί να αποσπάσει πληροφορίες από τα παιδιά , τις οποίες ήδη γνωρίζει. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται μία κάθετη επικοινωνία. Πολλές φορές οι ερωτήσεις που θέτει ο εκπαιδευτικός στον μαθητή είναι χαμηλού επιπέδου και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην οξύνει την κριτική σκέψη του μαθητή. Έρευνες , βέβαια , που διεξήχθησαν έχουν δείξει ότι τις περισσότερες φορές όταν ο εκπαιδευτικός παίρνει από τον μαθητή την σωστή απάντηση απλώς την αποδέχεται , ενώ όταν ο μαθητής δίνει λανθασμένη απάντηση ή δεν απαντά τότε ο εκπαιδευτικός απευθύνει τον λόγο σε άλλον μαθητή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να χειροτερεύει την αυτοαντίληψη των μαθητών και να εμποδίζει την ανάπτυξη καλών διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ τους.(Ματσαγγούρας, 1987:6-14).

Αντίθετως , όταν μέσα στην τάξη γίνεται ελεύθερη και ανοιχτή συζήτηση , τότε ο εκπαιδευτικός και μαθητές γνωρίζονται καλύτερα , ανταλλάσσουν απόψεις και όλα τα μέλη της τάξης εκφράζουν ελεύθερα την γνώμη τους. Με αυτόν τον τρόπο , οι μαθητές κρίνουν τον εκπαιδευτικό ελεύθερα , αλλά και ο εκπαιδευτικός με αυτόν τον τρόπο μπορεί να δικαιολογεί κάποιες ενέργειες του , που μπορεί τα παιδιά να έχουν παρεξηγήσει. Η ομαδική συζήτηση εξασκεί τους μαθητές σε επικοινωνιακές δεξιότητες , ενισχύει την έννοια της ομαδικότητας και αναπτύσσει ατμόσφαιρα αμοιβαίας συμπάθειας και αποδοχής. (Ντραϊκόρς,1984:119-121).

Η λεκτική επικοινωνία συμπληρώνει τη μη λεκτική ακριβώς , γιατί κατά την διάρκεια μιας επικοινωνίας τα μη λεκτικά σήματα υπερτερούν σημαντικά. (Ammudson , 1993 , στο Σταμάτης ,2005:103).

Η *λεκτική επικοινωνία* διακρίνεται στην: **α) προφορική επικοινωνία** , που

πραγματοποιείται μέσω της ομιλίας και **β) γραπτή επικοινωνία** , που πραγματοποιείται μέσω εγγράφων , επιστολών κ.α.

- **Προφορική επικοινωνία:** Παραδείγματα προφορικής επικοινωνία είναι οι διαπροσωπικές επαφές, οι συζητήσεις, τα συμβούλια, οι τηλεφωνικές συνομιλίες. Ακόμη , η προφορική επικοινωνία γίνεται και με την συνομιλία και την συνέντευξη.

Τα χαρακτηριστικά της προφορικής επικοινωνίας είναι τα εξής:

- ✓ Έχει ταχύτητα και αμεσότητα.
- ✓ Προκαλεί το ενδιαφέρον των άλλων ατόμων.
- ✓ Είναι λιγότερο χρονοβόρα , γιατί έχει μικρότερο μήκος
- ✓ Επιτρέπει την άμεση επικοινωνία διπλής κατεύθυνσης
- ✓ Επιτρέπει την τροποποίηση και την προσαρμογή των μηνυμάτων στις απαιτήσεις κάθε συνομιλίας-συζήτησης.
- ✓ Συμπληρώνεται με μη λεκτικά μηνύματα.
- ✓ Προσαρμόζεται στις ανάγκες των ακροατών (παραλήπτων)
- ✓ Προσφέρει ευελιξία στην επικοινωνία.
- ✓ Είναι στιγμιαία και δε διαρκεί στο χρόνο.
- ✓ Είναι δύσκολη η αρχειοθέτηση των συζητήσεων.(π.χ. απομαγνητοφώνηση , πρακτικά συνεδράσεων).(Κοτζαϊβάζογλου & Πασχαλούδη, 2002)

Εξαιτίας των χαρακτηριστικών της , η προφορική επικοινωνία είναι η πιο κατάλληλη για την διάδοση καθημερινών και λιγότερο σημαντικών (ή επίσημων) μηνυμάτων. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή στην επιλογή του αποστολέα , διότι θα πρέπει να έχει τις ανάλογες ικανότητες (π.χ. ομιλητές , πολιτικοί).

-**Γραπτή επικοινωνία:** Η **γραπτή επικοινωνία** περιλαμβάνει τις επιστολές, τις αναφορές, τα τεχνικά εγχειρίδια. Είναι γνωστή και ως «αλληλογραφία» , η οποία είναι η επικοινωνία μέσω γραπτών κειμένων δύο ή περισσότερων ατόμων ή φορέων. Επίσης , είναι μία από τις πιο σημαντικές και πιο επίσημες μορφές επικοινωνίας , συνεννόησης και συνιστά βασική λειτουργία των υπηρεσιών. Μέσω αυτής εκφράζονται απόψεις , παρέχονται οδηγίες , εκδίδονται εντολές , υποβάλλονται αιτήματα και παράγονται έννομα

αποτελέσματα. Τέλος , διακρίνεται σε *α)εισερχόμενη* , που φθάνει στην υπηρεσία με οποιοδήποτε μέσο και *β) εξερχόμενη* , η οποία συντάσσεται από την υπηρεσία και προορίζεται για οποιονδήποτε αποδέκτη.

Τα χαρακτηριστικά της γραπτής επικοινωνίας είναι τα εξής:

- ✓ Είναι σαφής και περιεκτική.
- ✓ Δίνει επισημότητα και κύρος στην επικοινωνία.
- ✓ Μπορεί να προετοιμαστεί προσεκτικά πριν να μεταβιβαστεί.
- ✓ Το μεταδιδόμενο μήνυμα είναι «μόνιμο» (scripta manent) και διατηρείται αμετάβλητο στο χρόνο.
- ✓ Δεν είναι ευέλικτη μορφή επικοινωνίας.
- ✓ Επιτρέπει την επισήμανση και διόρθωση λαθών πριν τη μετάδοση. Το μεταδιδόμενο μήνυμα μπορεί να αποθηκευθεί και να «διαβαστεί» οποιαδήποτε στιγμή, από τον παραλήπτη.
- ✓ Το μήνυμα δε μπορεί να συμπληρωθεί με μη λεκτικά μηνύματα.
- ✓ Η αναπληροφόρηση είναι αργή ακόμη και ανύπαρκτη.(Κοτζαϊβάζογλου & πασχαλούδη, 2002)

Έχει υψηλότερο κόστος και περισσότερο χρονοβόρα (σε σχέση με την προφορική).

Δεν υπάρχει ξεκάθαρη απάντηση στο ερώτημα: «Ποια μορφή λεκτικής επικοινωνίας (γραπτή ή προφορική) είναι πιο αποτελεσματική;». Ωστόσο, σύμφωνα με τα αποτελέσματα ερευνών, αποτελεσματική επικοινωνία επιτυγχάνεται, όταν συνδυάζονται οι δύο μορφές λεκτικής επικοινωνίας, μέσω πολλαπλών καναλιών.

2.3 Μη Λεκτική Επικοινωνία

Η **μη λεκτική επικοινωνία** χαρακτηρίζεται και ως «σιωπηρή γλώσσα» και ορίζεται ως η ανταπόκριση, χωρίς τη χρήση ομιλίας ή γραπτού λόγου, η οποία συμπεριλαμβάνει τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, τα οποία γίνονται αντιληπτά, εντός του οποίου μεταδίδονται και λαμβάνονται τα λεκτικά και μη λεκτικά μηνύματα. Για την εφαρμογή της μη λεκτικής επικοινωνίας απαιτείται οπτική επαφή μεταξύ πομπού (αποστολέα) και δέκτη (παραλήπτη). Χρησιμοποιείται συνοδευτικά με τη λεκτική επικοινωνία (ένα νεύμα, μία χειρονομία μπορούν να πουν πολλά περισσότερα, από πάρα πολλές λέξεις).

Οι πιο πολλοί αποκαλούν «γλώσσα του σώματος» όλα τα στοιχεία που αφορούν το νόημα και την πρόθεση επικοινωνίας με άλλους, από όπου παίρνουμε κάποιες χειρονομίες, εκφράσεις ακόμη και την στάση του σώματος. Δηλαδή, ότι δεν περιλαμβάνει την λεκτική επικοινωνία. Ακόμη, η γλώσσα του σώματος αποτελεί το 70% περίπου από το σύνολο των μέσων που χρησιμοποιούνται για επικοινωνία. Η φωνή αποτελεί το 20% και ο πραγματικός λόγος, μόλις το 10%. Οι πληροφορίες που φτάνουν στον ανθρώπινο εγκέφαλο οδηγούνται εκεί μέσω των πέντε αισθήσεων. Το σημαντικότερο ρόλο παίζει η όραση, που διαχειρίζεται το 85% περίπου των πληροφοριών. Η ακοή χειρίζεται το 10%, ενώ οι υπόλοιπες αισθήσεις περιορίζονται στο 5%. Το «πρόβλημα» (αν μπορεί να χαρακτηριστεί έτσι) εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην οργάνωση και μεταβίβαση των λέξεων που χρησιμοποιούνται, ενώ η γλώσσα του σώματος αναπτύσσεται ουσιαστικά από μόνη της και έτσι τείνει να εκφράζεται με μη-συνειδητό και μη-ελεγχόμενο τρόπο. Αυτό σημαίνει ότι δείχνει αυτό που πραγματικά αισθάνεται ο κάθε άνθρωπος μετέχοντας στην επικοινωνιακή διαδικασία. Η γλώσσα του σώματος περιλαμβάνει τις συνειδητές και ασυνείδητες στάσεις και κινήσεις του σώματος, τις χειρονομίες, τις εκφράσεις του προσώπου, την επαφή με τα μάτια. (Εργασία: Θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας).

Στάσεις και κινήσεις του σώματος: Περιλαμβάνονται οι στάσεις και οι κινήσεις του κορμού και των κάτω άκρων, ενός ατόμου (είτε είναι αποστολέας, είτε είναι παραλήπτης), κατά τη διάρκεια της επικοινωνίας. Πολλές κινήσεις διασφαλίζουν καλύτερη επικοινωνία, ενώ άλλες έχουν αρνητικό αποτέλεσμα. Για παράδειγμα, όταν πλησιάζουμε ελαφρά τον κορμό προς τον συνομιλητή δείχνουμε ενδιαφέρον, ενώ όταν γυρίζουμε την πλάτη δείχνουμε αδιαφορία. Ακόμη, και τα πόδια αποτελούν

μέσο πραγμάτωσης της μη λεκτικής επικοινωνίας. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί στην θέση που βρισκόνται ή με τις κινήσεις που εκτελούν δηλώνουν την ψυχική διάθεση του ατόμου. Δηλαδή , όταν ένας άνθρωπος κάθεται με το ένα πόδι πάνω στο άλλο εκφράζει άνεση. Αν κινεί το ένα πέλμα δηλώνει νευρικότητα ή αμηχανία. Από την άλλη , το ήρεμο περπάτημα εκφράζει ηρεμία σε αντίθεση με το γρήγορο περπάτημα που εκφράζει νευρικότη και ανασφάλεια.

Χειρονομίες: Αναφερόμαστε στις κινήσεις των χεριών και των δακτύλων. Κατά τεκμήριο, οι χειρονομίες ενισχύουν τη λεκτική επικοινωνία, ενώ σε πολλές περιπτώσεις την αντικαθιστούν πλήρως. Η σωστή χειραψία «λέει πάρα πολλά». Πρέπει να γίνεται με το δεξί χέρι, με ελαφρά λυγισμένο τον αγκώνα προς το συνομιλητή και την παλάμη να «γεμίζει» την παλάμη του άλλου ατόμου, ενώ θα πρέπει να συνοδεύεται από μικρή κίνηση πάνω κάτω, δύο τρεις φορές. (Morris,2008).

Εκφράσεις του προσώπου : Εμφανίζονται ως συσπάσεις των μυών (μετώπου, φρυδιών, ματιών, μύτης) και «αποκαλύπτουν» τις σκέψεις και τα συναισθήματα των ανθρώπων. Θα πρέπει γενικά να αποφεύγονται οι συχνές και έντονες εκφράσεις του προσώπου. Ωστόσο, το χαμόγελο συνήθως αποβαίνει σε όφελος του ατόμου, αρκεί να μην είναι υπερβολικά συχνό και επιτηδευμένο. Επιπλέον , το χαμόγελο προκαλεί εξωτερική συναισθημάτων , δημιουργεί οικειότητα και ενισχύει τις διαπροσωπικές σχέσεις. Σημαντικό ρόλο παίζει και το στόμα και πιο πολύ τα χείλη μαζί με τα υπόλοιπα μέρη του προσώπου , αφού το άνοιγμα του στόματος δηλώνει έκπληξη σε αντίθεση με το σφίξιμο των χειλιών που δηλώνει επιμονή ή συγκρατημένη οργή. (Darwin , 1972)

Επαφή με τα μάτια : Η οπτική επαφή είναι ιδιαίτερα σημαντική για την έκβαση της διαδικασίας επικοινωνίας. Η επαφή με διάρκεια δείχνει ειλικρίνεια και δυναμισμό. Παράλληλα αποτελεί δίοδο αναπληροφόρησης και «ενημερώνει» τον ομιλητή, για τις προθέσεις του συνομιλητή του. Η μικρής διάρκειας ή η ανύπαρκτη επαφή δείχνει ανειλικρίνεια, αμηχανία, ή και απόκρυψη της αλήθειας. Ένας λόγος ακόμα , που τα μάτια παίζουν σημαντικό ρόλο στην μη λεκτική επικοινωνία είναι , γιατί αποτελούν την βασιλική οδό που οδηγεί στην ψυχή. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί τα μάτια εκπέμπουν αλλά και λαμβάνουν τα περισσότερα μηνύματα. Ακόμη , το βλέμμα

αποτελεί εκφραστικό στοιχείο , γιατί με αυτό εκπέμπονται διάφορα συναισθήματα (φιλικά , ευχάριστα , δυάρεστα , απειλητικά). Γι αυτό , όταν ένα άτομο αισθάνεται φόβο , ανοίγει περισσότερο τα μάτια του , ενώ όταν αισθάνεται οργή τα μισοκλείνει. Επίσης , το βλέμμα μπορεί να γίνει πιο άμεσο και γρήγορο όταν έχει υπερβολικό άγχος και ένταση , ενώ όταν είναι στην περίπτωση της αυτοσυγκέντρωσης και της προσοχής το βλέμμα είναι πιο σταθερό.

Η μη λεκτική επικοινωνία έχει τα εξής γνωρίσματα:

- ✓ Προηγείται της ομιλίας
- ✓ Αντικαθιστά την ομιλία(Σε πολλές περιπτώσεις προτιμούμε τις κινήσεις από τις λέξεις)
- ✓ Συνδέει άτομα που εργάζονται στον ίδιο χώρο ή γνωρίζονται χρόνια.(Μη λεκτικές νύξεις)
- ✓ Συμπληρώνει την ομιλία. Μεταδίδει συναισθήματα και πολλά από αυτά δεν είναι εύκολο να εκφραστούν με λέξεις.
- ✓ Είναι πολιτισμικό προϊόν.(Υπάρχει συνεχώς και παντού γύρω μας)
- ✓ Έχει ιδιαίτερο ρόλο στην πρώτη γνωριμία.
- ✓ Αποκαλύπτει την αλήθεια όταν τα άτομα προσπαθούν να κρυφτούν.
- ✓ Προκαλεί την διαίσθησή μας για να καταλάβουμε τι δεν πάει καλά.
- ✓ Βοηθάει την ροή της ομιλίας ή αλλιώς τον έλεγχο της επικοινωνίας.
- ✓ Αποδεικνύει πόσο συμφωνεί κάποιος ή διαφωνεί με μας.
- ✓ Δείχνει πόσο καλά γνωρίζουμε το συνομιλητή μας , αφού συνήθως ταυτιζόμαστε μεταξύ μας , μοιραζόμενοι τις ίδιες κινήσεις και στάσεις.
- ✓ Είναι αυθόρμητη και λιγότερο σαφής.
- ✓ Ειδικά για τον εργασιακό χώρο , η γλώσσα του σώματος είναι πιο επιτηδευμένη και υπακούει σε κανόνες κατά την επικοινωνία με συναδέλφους και προϊσταμένους (Σαμαράκη , 2008)

2.4 Εσωτερική και εξωτερική επικοινωνία

Η εσωτερική επικοινωνία περιλαμβάνει την ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ των μελών ενός οργανισμού. Η εξωτερική επικοινωνία αφορά στην ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ του οργανισμού και του εξωτερικού περιβάλλοντος.

2.5 Τυπική και άτυπη επικοινωνία

Η τυπική επικοινωνία καθορίζεται από τη δομή του οργανισμού. Η ροή της πληροφόρησης ακολουθεί τα τυπικά κανάλια της ιεραρχίας, ενώ αφορά και στην εξωτερική επικοινωνία του οργανισμού. Στην άτυπη επικοινωνία δε λαμβάνονται υπόψη οι επίσημες δομές του οργανισμού, ούτε τα επίσημα ιεραρχικά επίπεδα και οι προβλεπόμενες σχέσεις μεταξύ των μελών του οργανισμού.

2.6 Μη λεκτική συμπεριφορά εκπαιδευτικού με μαθητές

«Όποιος έχει μάτια να δει και αυτιά να ακούσει θα πειστεί ότι δεν υπάρχει θνητός που να μπορεί να κρατήσει μυστικό. Αν τα χείλη του είναι σιωπήλα , τότε φλυαρεί με τα δάχτυλα του. Η αποκάλυψη διαρρέει από όλους τους πόρους του σώματός του»(Freud , 1905 στο Πολεμικός , Ν. & Κοντάκος , Α., 2002:166). Με την συγκεκριμένη φράση ήθελε να δώσει έμφαση στην αλληλεπίδραση που υπάρχει ανάμεσα στις λεκτικές και μη λεκτικές συμπεριφορές. Επίσης , ήθελε να καταδείξει ότι ο άνθρωπος τα συναισθήματα που δεν μπορεί να εκφράσει λεκτικά , τα αποκαλύπτει με την μη λεκτική του συμπεριφορά. Ανάμεσα στην λεκτική και την μη λεκτική συμπεριφορά , αυτή που έχει πιο μεγάλη σημασία είναι η μη λεκτική. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί αφορά στάσεις και συναισθήματα που είναι κρυμμένα και δεν μπορούν να αποκαλυφθούν. Με βάση τον Wainwright (1992) , το 90% της διαπροσωπικής επικοινωνίας γίνεται μέσω της μη λεκτική οδού. Ο εκπαιδευτικός δηλαδή και οι μαθητές στις συναλλαγές τους χρησιμοποιούν τα μη λεκτικά μηνύματα. Μέσα από αυτά αναδύονται οι στην τάξη οι μεταπτώσεις της συγκίνησης και της παρώθησης του καθενός , έτσι ώστε να γίνεται πιο έντονη η

επικοινωνία ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και στους μαθητές. Η μη λεκτική συμπεριφορά παίζει σημαντικό ρόλο στην διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης. Στους εκπαιδευτικούς πολλές φορές δεν γίνεται αντιληπτό η επίδραση που ασκεί η μη λεκτική συμπεριφορά τους στην συμπεριφορά των μαθητών. (Βρεττός ,1994:72). Η αποκωδικοποίηση της μη λεκτικής συμπεριφοράς εξαρτάται από την ηλικία των μαθητών. Τα παιδιά έχουν μεγαλύτερη ικανότητα να αποκωδικοποιήσουν την μη λεκτική συμπεριφορά με την πάροδο του χρόνου. Γι αυτόν τον λόγο πολλοί μαθητές μικρής ηλικίας δεν μπορούν να αποκωδικοποιήσουν τα μη λεκτικά σήματα του εκπαιδευτικού και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα επικοινωνίας ανάμεσα τους. Τύποι μη λεκτικών σημάτων όπως είναι οι εκφράσεις προσώπου , η στάση του κεφαλιού και ο τόνος της φωνής είναι εγγενείς κατά την προσχολική ηλικία ενώ πιο αργά αναπτύσσονται άλλοι τύποι σημάτων , όπως οι χειρονομίες.(Neill , 1991 στο Πολεμικός , Ν. & Κοντάκος , Α , 2002:167). Βέβαια , έχει διαπιστωθεί παίζει σημαντικό ρόλο για τα παιδιά που προέρχονται από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα. (Blank & Rosental , 1982 στο Βρεττός, 1994:75).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα μιας έρευνας του Bayes (1970) , το χαμόγελο του εκπαιδευτικού δυναμώνει την επικοινωνία με τους μαθητές και επηρεάζει θετικά την στάση των μαθητών απέναντι στο περιεχόμενο της διδασκαλίας.(στο Βρεττός , 1994:24). Αντίθετα , αρνητική στάση απέναντι στο περιεχόμενο της διδασκαλίας μπορεί να προκαλέσει η συνοφρύωση και η έλλειψη χαμόγελου.

Η οπτική επαφή είναι απαραίτητη στην διδασκαλία , γιατί μέσω αυτής η επικοινωνία ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και στον μαθητή γίνεται πιο άμεση. Δηλαδή, την στιγμή που ο μαθητής εκφράζει την γνώμη του , αυτό που μπορεί να ενισχύσει και να ενθαρρύνει την προσπάθειά του είναι το φιλικό και έντονο βλέμμα του εκπαιδευτικού. Όμως η ματιά του εκπαιδευτικού μπορεί να γίνει δεσμευτική για τον μαθητή , όταν ο εκπαιδευτικός κάνει μια ερώτηση στο μαθητή και ο μαθητής αισθάνεται υποχρεωμένος να απαντήσει. Ο εκπαιδευτικός παρόλο που το βλέμμα του το έχει σταμμένο προς τον μαθητή που έχει τον λόγο , ταυτόχρονα επαναφέρει στην τάξη τους μαθητές που κάνουν φασαρία. (Βρεττός ,1994:29-32 , Κοσμόπουλος , 1990:122). Ακόμη και οι μαθητές αναπτύσσουν οπτική επαφή με τον εκπαιδευτικό , εφόσον τους έχει δωθεί από εκείνον η δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα και δημιουργικά μέσα στην τάξη. Υπάρχουν πολλοί μαθητές , οι οποίοι αποφεύγουν την οπτική επαφή με τον εκπαιδευτικό , γιατί φοβούνται μην αποκαλυφθεί κάποιο λάθος ή σφάλμα τους. Τέλος , αυτό που αποκαλύπτει την μορφή των διαπροσωπικών

σχέσεων ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον μαθητή είναι το είδος της οπτικής επαφής που έχει αναπτυχθεί μεταξύ τους. (Robertson, 1996)

Τα στοιχεία που εκδηλώνουν τον ενθουσιασμό του εκπαιδευτικού για την διδασκαλία είναι οι χειρονομίες και οι κινήσεις των χεριών του. Με αυτόν τον τρόπο προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών του για το μάθημα. Όμως πολλές φορές οι κινήσεις των χεριών προσπαθεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών, όταν βλέπει πως εκείνοι δεν τον παρακολουθούν. Οι χειρονομίες είναι επίσης ένας τρόπος όπου οι μαθητές μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Μέσα από αυτές μπορείς να καταλάβεις αν κάποιος μαθητής είναι θυμωμένος, δύσπιστος ή διστακτικός. (Κοσμόπουλος, 1990:303). Οι κινήσεις των χεριών εξαρτώνται από την προσωπικότητα, αλλά επηρεάζονται έντονα και από το πολιτισμικό περιβάλλον. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές εκτιμούν και αποκωδικοποιούν τις κινήσεις του εκπαιδευτικού διαφορετικά ανάλογα με το πολιτισμικό τους περιβάλλον.

Η στάση και οι κινήσεις του σώματος, εκπέμπουν μηνύματα που αφορούν το ρόλο του εκπαιδευτικού και του μαθητή. Οι κινήσεις και η στάση του σώματος αποτελούν αυθεντικότερη πηγή πληροφοριών από ό,τι η έκφραση του προσώπου. Η κλίση του σώματος προς το μέρος του συνομιλητή μαζί με την οπτική επαφή εκφράζουν συμπάθεια, οικειότητα και προσωπικό ενδιαφέρον. Τα ανοιχτά χέρια προδιαθέτουν ευνοϊκά τον συνομιλητή, ώστε να σκεφθεί προσεκτικότερα τις απόψεις του ομιλητή και να τις αποδεχθεί. Ο ομιλητής μπορεί να υποχωρήσει και να μεταβάλει γνώμη, όταν διαπιστώσει ότι ο συνομιλητής του μιμείται τη στάση του σώματός του. Οι κινήσεις και η στάση του σώματος δεν εκφράζουν όμοια συναισθήματα και διαθέσεις (ανεξάρτητα από το πολιτισμικό περιβάλλον-κοινωνικοοικονομικό επίπεδο). Ο εκπαιδευτικός βηματίζει μέσα στην αίθουσα. Ο εκπαιδευτικός κινείται πίσω από τους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός κάθεται πάνω στην έδρα-πάνω στο θρανίο. Ο εκπαιδευτικός ακουμπάει στην έδρα- στο θρανίο. Υπάρχουν όμως και κινήσεις-στάσεις του σώματος που δηλώνουν ανασφάλεια, άγχος αμηχανία, θυμό, σκεπτικισμό. Για παράδειγμα οι κινήσεις και η στάση του κεφαλιού έχουν συγκεκριμένο νόημα. Οι κινήσεις των ποδιών προδίδουν τον εσωτερικό κόσμο του υποκειμένου (αυτοπεποίθηση, νευρικότητα, ανασφάλεια). Το υποκείμενο στέκεται: κτύπημα, σταύρωμα των ποδιών- το υποκείμενο κάθεται: σταύρωμα των ποδιών. Ασφαλώς οι εκπαιδευτικοί δεν εκδηλώνουν τις ίδιες μορφές συμπεριφοράς ούτε αντιδρούν με τις ίδιες κινήσεις στα ερεθίσματα που προέρχονται από τους μαθητές. (Βρεττός 1996, σ.74). Στην προκλητική παρατήρηση ενός μαθητή κάποιος

εκπαιδευτικός μπορεί να αντιδράσει βίαια, ρίχνοντας υποτιμητικό και εχθρικό βλέμμα στον μαθητή, ένας άλλος μπορεί να τον αγνοήσει, ενώ ένας άλλος μπορεί να καταληφθεί από άγχος και να υποχωρήσει προς την έδρα, αναζητώντας ένα στήριγμα. Ο εκπαιδευτικός δεν εκφράζει ανοιχτά στους μαθητές του αν τους συμπαθεί ή όχι, αλλά όμως μπορεί να εκφράσει τον σαρκασμό με διάφορες μη λεκτικές συμπεριφορές όπως με το άγριο βλέμμα, το σπρώξιμο, τον προτεταμένο απειλητικά δείκτη, το γύρισμα της πλάτης και την αποστροφή του κεφαλιού. Όταν όμως συμβαίνει κάτι τέτοιο ο μαθητής δεν μπορεί να εκφράσει εύκολα τα συναισθήματά του.

Τέλος, ο λόγος που θα πρέπει να ευαισθητοποιούνται ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές με τα μη λεκτικά σήματα είναι γιατί μόνο με αυτόν τον τρόπο θα μπορέσουν να ενισχύσουν την μεταξύ τους επικοινωνία και συνεργασία.

2.7 Μη λεκτική συμπεριφορά των μαθητών με τον δάσκαλο

Παρόλο που οι πιο πολλές έρευνες επικεντρώνονται στην επίδραση που ασκεί ο εκπαιδευτικός στους μαθητές, υπάρχουν και άλλες έρευνες που ασχολούνται με το αντίστροφο. (Βρεττός, 1994:67). Αυτό που επιδρά την συμπεριφορά του εκπαιδευτικού είναι η συμπεριφορά του μαθητή, δηλαδή δημιουργεί ανάλογες στάσεις και διαθέσεις.

Με βάση την έρευνα των Sherman, T. & Cornie, W. (1974) οι συχνές αλλαγές στην συμπεριφορά των μαθητών είχαν σχετικά ουσιαστική επίδραση στην συμπεριφορά του εκπαιδευτικού. Οι μορφές της μη λεκτικής συμπεριφοράς που είναι διαφορετικές διαφέρουν από μαθητή σε μαθητή. Αυτό που συμβάλλει στην θετική επίδραση της μη λεκτικής συμπεριφοράς του εκπαιδευτικού είναι η οπτική επαφή και το χαμόγελο του μαθητή. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αξιολογηθεί θετικά ο συγκεκριμένος μαθητής από τον εκπαιδευτικό. (Bates, στο Βρεττός, 1994:67). Με βάση τους Seligman, Tucker & Lambert (1972) (στο Βρεττός, 1994, σ.67) ο λόγος που οι μαθητές που κάθονται στα μπροστινά θρανία, αξιολογούνται θετικότερα σε σχέση με τους μαθητές που κάθονται στα τελευταία θρανία είναι γιατί μπορεί να έχουν πιο

ελκυστική εμφάνιση και καθαρή φωνή σε σχέση με τους μαθητές που κάθονται στα τελευταία θρανία και μπορεί να έχουν χαμηλότερη φωνή. Γι αυτόν τον λόγο οι μαθητές που κάθονται στα μπροστινά θρανία μπορεί να θεωρηθούν ευφύστεροι από τον εκπαιδευτικό. Ακόμη, έχει αποδειχθεί ότι οι μαθητές που συμφωνούν σε ό,τι λέει ο εκπαιδευτικός ή χαμογελούν, δηλαδή παρουσιάζουν μη λεκτικά θετικά σήματα, έχουν πιο θετική αντιμετώπιση από τον δάσκαλο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, σύμφωνα με τους Halberstadt & Hall (1980), ο εκπαιδευτικός σε αυτούς τους μαθητές να μιλάει συχνά με πιο θερμή φωνή σε σχέση με τους υπόλοιπους μαθητές. Δηλαδή αυτό που προκαλεί την μη λεκτική συμπεριφορά του δασκάλου είναι η αντίστοιχη θετική μη λεκτική συμπεριφορά του μαθητή. (Βρεττός, 1994) Τις περισσότερες φορές, βλέπουμε τον εκπαιδευτικό να μην είναι κοντά με τους «κακούς» μαθητές, οι οποίοι συνηθίζουν να κάθονται στα τελευταία θρανία και με αυτόν τον τρόπο κάνουν την επικοινωνία ανάμεσα τους πιο δύσκολη. Πολλοί από τους μαθητές έχουν την ικανότητα να αντιλαμβάνονται τις σκέψεις και τις αντιδράσεις του εκπαιδευτικού στο πρόσωπό του. Όμως ο εκπαιδευτικός πολλές φορές μπορεί να μην μπορεί να αντιληφθεί την μη λεκτική συμπεριφορά των μαθητών του. (Βρεττός, 1996:68)

Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αντλήσει αρκετές πληροφορίες για τον μαθητή από τα μη λεκτικά σήματα του. Δηλαδή, αν οι μαθητές κατά την διάρκεια του μαθήματος έχουν ορθάνοιχτα τα μάτια τους και η κλίση του σώματος είναι προς τον δάσκαλο, αυτό σημαίνει ότι ενδιαφέρονται για αυτά που τους λέει ο δάσκαλος. Αν όμως οι μαθητές έχουν τα μάτια τους μισόκλειστα και ελαφρώς γυρισμένη την πλάτη στον εκπαιδευτικό, αυτό σημαίνει ότι δεν συμμετέχουν στο μάθημα. Αν ο εκπαιδευτικός δεν αντιληφθεί αυτά τα μη λεκτικά σήματα που του δίνουν οι μαθητές του, τότε δεν θα μπορέσει να έχει τον πλήρη έλεγχο της τάξης. Ένας τρόπος για να εκφράσουν οι μαθητές τα συναισθήματά τους είναι με τα μη λεκτικά σήματα. (Friedman, 1979 στο Βρεττός, 1994). Αυτό το παρατηρούμε και σε παιδιά 4 με 6 ετών τα οποία εκφράζουν τα συναισθήματά τους με χειρονομίες και με εκφράσεις του προσώπου. (1975 στο Βρεττός, 1996:69-70).

Ο εκπαιδευτικός αρκετές φορές δυσκολεύεται να αντιληφθεί αν έγινε καανοητό το αντικείμενο διδασκαλίας του, όταν τα λόγια των μαθητών δεν συμφωνούν με τις κινήσεις των χεριών τους. Όμως από την άλλη, ο εκπαιδευτικός, ακόμα και αν οι κινήσεις των χεριών των μαθητών συμφωνούν με τα λόγια τους, είναι και πάλι δύσκολο να αντιληφθεί αν όντως έχουν καταλάβει το αντικείμενο διδασκαλίας. Γι

αυτόν τον λόγο , όταν οι κινήσεις των χεριών δεν συμφωνούν με τα λόγια είναι θετικό , γιατί μέσα από αυτό γεννιούνται ερωτήσεις και νέες πληροφορίες και έτσι ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαπιστώσει αν πραγματικά τα παιδιά κατανόησαν το αντικείμενο διδασκαλίας του.

Έχει αποδειχθεί , ότι ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να αποκωδικοποιήσει εύκολα την μη λεκτική συμπεριφορά των μαθητών του και γι αυτό είναι απαραίτητη η άσκησή του στην μη λεκτική συμπεριφορά. Η κάθε μορφή συμπεριφοράς έχει μια συγκεκριμένη ερμηνεία , η οποία κρίνεται από άλλους παράγοντες αλλά και από άλλες μορφές επικοινωνίας. Τέλος , χάρη στην μη λεκτική επικοινωνία ενισχύεται το θετικό συναισθηματικό κλίμα ανάμεσα στον δάσκαλο και στον μαθητή.(Κοντάκος & Πολεμικός , υπό δημοσίευση). Ανάμεσά τους δημιουργείται μια αμφίδρομη σχέση στην οποία το θετικό συναισθηματικό κλίμα διαμορφώνεται μέσω της διδασκαλίας.(Βρεττός στο Πολεμικός & Κοντάκος, 2002:148)

3.Συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικού

« Τα τελευταία χρόνια, η γονεϊκή εμπλοκή στο σχολείο επικεντρώνει ολοένα και περισσότερο το ερευνητικό ενδιαφέρον. Ως γονεϊκή εμπλοκή ορίζεται η συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους, η οποία και μπορεί να ποικίλει από μία απλή επίσκεψη μία με δύο φορές τον χρόνο , μέχρι την ουσιαστική συμμετοχή του γονέα στο πρόγραμμα και σε σημαντικές αποφάσεις. Το εύρος της εμπλοκής μεταβάλλεται και αποτελεί συνάρτηση πολλών παραμέτρων , όπως η κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων και η στάση της παιδαγωγού.(Γεωργίου,2000α , 2000β).

Οι υπάρχουσες έρευνες γύρω από το θέμα αυτό εστιάζονται: α) στους τρόπους που μπορεί να επιτευχθεί η γονεϊκή εμπλοκή , β) στα οφέλη από αυτήν την εμπλοκή για

τα παιδιά , τους γονείς και τους παιδαγωγούς , γ) στις περιπτώσεις επιτυχημένης γονεϊκής εμπλοκής , ε) στις απόψεις των παιδαγωγών και των γονέων σχετική με την γονεϊκή εμπλοκή , στ) στην αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους γονείς , έτσι ώστε να μπορούν να συμβάλλουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών τους μέσα από ποικίλες δραστηριότητες στο χώρο του σπιτιού , ζ) στο βαθμό συνεργασίας νηπιαγωγών και γονέων και η) στους παράγοντες που αφορούν τους εκπαιδευτικούς και επιδρούν στη θετική και αρνητική στάση τους , ως προς το ζήτημα συνεργασίας με τους γονείς.»(Δόμνα-Μίκα Κακανά, Η προσχολική εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα).

Σύμφωνα με τον Γεωργίου (2000α ,2000β), τη σχέση σχολείου – γονέων περιγράφουν έξι μοντέλα: 1) το σταδιακό , 2) το οργανισμικό , 3) το οικοσυστημικό , 4) το σφαιρικό , 5) το κοινωνικό και 6) το πολιτικό. Στο 1^ο μοντέλο , η ευθύνη για την ανάπτυξη και εκπαίδευση του παιδιού μεταβιβάζεται σταδιακά από την οικογένεια στο σχολείο και μετά στο ίδιο άτομο. Στο 2^ο μοντέλο , η διαπλοκή μεταξύ σχολείου και οικογένειας αποθαρρύνεται και οι δύο πλευρές δρουν αυτόνομα. Σύμφωνα με το 3^ο μοντέλο , το σχολείο και η οικογένεια θεωρούνται μέρη του ίδιου συστήματος και για αυτόν τον λόγο η αλληλεπίδραση μεταξύ τους θερείται επιθυμητή και αυτονόητη. Στα μοντέλα 4 , 5 και 6 , το σχολείο , η οικογένεια και η κοινότητα βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση μεταξύ τους με συνδετικό κρίκο το παιδί. Ακόμη , τα τρία τελευταία μοντέλα διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την έμφαση που δίνει το καθένα στους παρακάτω παράγοντες.

« Σχετικά με την γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία ο LeIer (1983) αναφέρει τρία μοντέλα που την περιγράφουν: 1) το μοντέλο με επίκεντρο την οικογένεια (home impact model), σύμφωνα με το οποίο το σχολείο ζητάει βοήθεια των γονέων , κυρίως στο σπίτι, 2) το μοντέλο με επίκεντρο το σχολείο (school impact model), σύμφωνα με το οποίο η γονεϊκή εμπλοκή εκδηλώνεται με προτάσεις στους παιδαγωγούς , για να εφαρμόσουν δραστηριότητες και γενικά δράσεις , και 3) το μοντέλο με επίκεντρο την κοινότητα (community impact model), σύμφωνα με το οποίο παιδαγωγοί και γονείς έχουν σχέση αλληλεπίδρασης και μοιράζονται τις ευθύνες.»(Δόμνα-Μίκα Κακανά, Η προσχολική εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα).

Σύμφωνα με τις Ντολιοπούλου και Κοντογιάννη (2003) , το ελληνικό Νηπιαγωγείο φαίνεται να είναι σε μεταβατική φάση , από το οργανισμικό στο οικοσυστημικό μοντέλο , ενώ κινείται ακόμα στο μοντέλο γονεϊκής συμπλοκής , επειδή ξεκινά από το σχολείο , που ζητά τη συνδρομή των γονέων. Οι μέχρι τώρα έρευνες

παρουσιάζουν ,τις στάσεις των νηπιαγωγών ως προς το ζήτημα της συνεργασίας με τους γονείς, να αποδέχονται θεωρητικά την ιδέα της συνεργασίας αυτής και να της δίνουν μια κοινωνική διάσταση. «Όσον αφορά όμως την εκπαιδευτική διαδικασία στην πράξη , αναπτύσσουν αντιστάσεις και θεωρούν εαυτούς ως τους ειδήμονες και πραγματικούς υπεύθυνους της εκπαίδευσης των παιδιών.(Δόμνα-Μίκα Κακανά, Η προσχολική εκπαίδευση στον 21^ο αιώνα).» «Ως εκ τούτου , δε φαίνεται να αποδέχονται τον κοινό προγραμματισμό και τη λήψη αποφάσεων , ούτε την ιδιαίτερη συμμετοχή των γονέων στη διατύπωση των στόχων , καθώς και στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση του προγράμματος . (Ντολιοπούλου & Κοντογιάννη, 2003).

«Η σύγχρονη εκπαιδευτική έρευνα αποκαλύπτει ότι τα πιο αποτελεσματικά προγράμματα στην πρώιμη ηλικία είναι αυτά που εμπλέκουν τους γονείς στις διαδικασίες μάθησης των παιδιών τους. (Δαφέρμου , Κουλούρη & Μπασαγιάννη, 2006). Στον 'Οδηγό Νηπιαγωγού' δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη "αποδοτικής συνεργασίας των εκπαιδευτικών με τους γονείς , μέσα από ένα κλίμα αμοιβαίου σεβασμού και εμπιστοσύνης"(Δαφέρμου, σ.49). Η νηπιαγωγός είναι ο βασικός υποκινητής στην ενεργοποίηση και διεύρυνση της γονεϊκής εμπλοκής και , με σωστές προσπάθειες και στρατηγικές , μπορεί να βοηθήσει στο να ξεπεραστούν τα εμπόδια και να επιτευχθεί ικανοποιητικός βαθμός συνεργασίας και αύξηση του ενδιαφέροντος των γονέων για εμπλοκή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία (Κύρδη, 2003 , Μπασαγιάννη 2003 , Ξενάκη & Ναχαμπετιάν , 1998, Ψάλτη & Γαβριηλίδου ,1995, 1996)». Η στάση που αναπτύσσουν οι εκπαιδευτικοί πάνω σε αυτό το θέμα εξαρτάται από τα χρόνια προϋπηρεσίας, η ηλικία τους , οι βασικές τους σπουδές και από την επιμόρφωση που έχουν δεχτεί.

4.Σχολικό

κλίμα

Το σχολικό κλίμα αποτελεί μια σημαντική συνιστώσα , η οποία θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας. Ανάλογα με το σχολικό κλίμα επηρεάζεται θετικά ή αρνητικά η επίδοση των μαθητών , η συμπεριφορά τους και κατ'επέκταση η αποδοτικότητα του σχολείου και η ποιότητα του έργου του. Ακόμη, το θετικό σχολικό κλίμα συμβάλλει στην ανάπτυξη της αίσθησης του ανήκειν, προκαλεί στα παιδιά ένα συναίσθημα ασφάλειας και προστασίας όταν βρίσκονται στο χώρο του σχολείου, δημιουργώντας ένα υγιές πλαίσιο μάθησης και διδασκαλίας (Ζμπάινος & Γιαννακούρα, 2010).

Πρώτος μελετητής του σχολικού κλίματος ήταν ο Anderson H. , 1930, ενώ στην συνέχεια ασχολήθηκαν και άλλη με την μελέτη του σχολικού κλίματος , επινοώντας διάφορα όργανα για την εκτίμηση του. Μερικοί από αυτούς είναι οι Steele, 1971, Getzels & Thelen , 1960 και Walberg , 1970.

Κάθε σχολείο έχει το δικό του κλίμα , όπου αν ορίζονταν ως μια σειρά χαρακτηριστικών θα βοηθούσε έτσι ώστε το ένα σχολείο να ξεχωρίζει από ένα άλλο. Ένα μέρος του σχολικού κλίματος καθορίζεται από το περιβάλλον και τις συνθήκες , όπως ο τύπος και η δυναμικότητα του σχολείου , το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο των παιδιών της περιοχής και το άλλος μέρος του σχολικού κλίματος καθορίζεται από ορισμένα ατομικά χαρακτηριστικά των μελών που συμμετέχουν στην ζωή του σχολείου. Το σχολικό κλίμα δημιουργείται από την αλληλεπίδραση μεταξύ των διευθυντών και των δασκάλων , μεταξύ των δασκάλων και των μαθητών και μεταξύ του διευθυντή και των μαθητών. Ως σχολικό κλίμα μπορεί να οριστεί «το σύνολο των δυναμικών αλληλεπιδράσεων

μεταξύ των ψυχολογικών , ακαδημαϊκών και φυσικών διαστάσεων του σχολικού περιβάλλοντος. (Haves , 1994 στο Πασιαρδής , 2004). Οι Wang, Haertel & Walberg (1993) και οι Zullig, Koopman, Patton & Ubbes (2010) αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι το σχολικό κλίμα επηρεάζει την επίδοση αλλά και την κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών (στο Πασιαρδή, 2001). Τέλος , ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες σχολικής αποτελεσματικότητας είναι το σχολικό κλίμα, καθώς συνδέεται άμεσα ή έμμεσα με όλους τους βασικούς τομείς της σχολικής ζωής.

4.1 Παράγοντες που επηρεάζουν το σχολικό κλίμα

Παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση του σχολικού κλίματος σε μια σχολική μονάδα είναι αρχικά η δομή που κυριαρχεί σε αυτή. Τα οργανωτικά χαρακτηριστικά ενός οργανισμού επηρεάζουν το κλίμα, με αποτέλεσμα τα εργασιακό κλίμα να επιδεινώνεται σε σχέση ανάλογη με τον βαθμό συγκεντρωτισμού και τυποποίησης της εργασίας που αναθέτει ένας οργανισμός σε κάθε άτομο ξεχωριστά (Σαΐτης, 2002). Δηλαδή, όσο πιο αυστηρά οργανωμένος είναι ο οργανισμός, τόσο πιο κλειστό και απειλητικό φαίνεται το περιβάλλον. Αντίθετα, όσο απουσιάζουν οι αυστηρές προδιαγραφές, όσο μεγαλύτερη ατομική ελευθερία και βούληση παρέχεται στον εργαζόμενο και όσο επιδεικνύεται ενδιαφέρον από την πλευρά της διοίκησης για τους υπαλλήλους, τόσο το εργασιακό περιβάλλον καθίσταται ευνοϊκό και ανοιχτό για τους τελευταίους.

Ειδικότερα, ο βαθμός και η ποιότητα επικοινωνίας και συνεργασίας των εκπαιδευτικών και του Διευθυντή, διαμορφώνει και το αντίστοιχο σχολικό κλίμα. Όσο περισσότερο ενδιαφέρον και κατανόηση υπάρχει μεταξύ των μελών, τόσο πιο ευνοϊκό είναι το κλίμα που δημιουργείται.

Σημαντικό παράγοντα αποτελεί και το μέγεθος της σχολικής μονάδας. Σύμφωνα με έρευνα, ένα μικρό σχολείο χαρακτηρίζεται πιο συχνά από ανοιχτό κλίμα σε σχέση με ένα μεγάλο (Σαΐτης, 2002).

Ακόμη, οι κοινωνικοί, πολιτικοί, οικονομικοί και τεχνολογικοί παράγοντες οι οποίοι δομούν το κοινωνικό πλαίσιο, που περιβάλλει το κάθε σχολείο, επιδρούν

σημαντικά στο κλίμα που επικρατεί σε αυτό. Σύμφωνα με μελέτες, οι μορφές τεχνολογίας που χαρακτηρίζονται από ρουτίνα, δημιουργούν ένα κλίμα αυστηρό και συνάμα κλειστό σε έναν οργανισμό, ενώ οι περισσότερο δυναμικές μορφές τεχνολογίας, οδηγούν τα μέλη ενός οργανισμού σε μια ελεύθερη επικοινωνία και εξασφαλίζουν πνεύμα εμπιστοσύνης και δημιουργικότητας στην εκπλήρωση του καθήκοντος (Μυλωνά, 2005).

Τέλος, οι ατομικές διαφορές των μελών του ανθρώπινου δυναμικού της σχολικής μονάδας, όπως η ηλικία, η ποιότητα της εκπαίδευσης του καθενός, τα χρόνια εμπειρίας, ο χαρακτήρας κ.ά., διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του σχολικού κλίματος της σχολικής μονάδας (Μυλωνά, 2005).

Με απλά λόγια θα λέγαμε ότι , το κλίμα του σχολείου επηρεάζεται από την πολυπλοκότητα της οργανωτικής δομής , τον τρόπο άσκησης της σχολικής ηγεσίας , το μέγεθος του οργανισμού , τις ανάγκες , τους στόχους και τις επιδιώξεις του εκπαιδευτικού προσωπικού: πρόκειται για συνθήκες οι οποίες διαμορφώνουν την ιδιαίτερη ταυτότητα του συγκεκριμένου σχολείου.(Μαυρούδας , Η. & Μπελαδάκης , Μ. ,2006).

5. Συμπεράσματα για την επικοινωνία

Η επικοινωνία για να είναι αποτελεσματική θα πρέπει το μήνυμα το οποίο μεταδίδεται να είναι ξεκάθαρο , απλό και οι λέξεις που χρησιμοποιούνται στο μήνυμα να έχουν συγκεκριμένο περιεχόμενο. Αυτός που λαμβάνει το μήνυμα θα πρέπει αποκωδικοποιεί το μήνυμα με τον ίδιο τρόπο που το αποκωδικοποιεί αυτός που το στέλνει , έτσι ώστε να μπορέσουν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους πιο εύκολα.

Μπορεί η επικοινωνία να φαίνεται ότι είναι απλή , αλλά στην πράξη είναι μια πολύπλοκη διαδικασία συμβόλων. Αυτό εξηγεί το γεγονός ότι τα μηνύματα που στέλνει ο ένας στον άλλον δεν λαμβάνονται πάντα με τον ίδιο τρόπο και στόχο. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί σε όλα τα στάδια της διαδικασίας της επικοινωνίας υπάρχουν αρκετά εμπόδια που δεν κάνουν ακριβείς τις πληροφορίες.

Μερικά από τα εμπόδια που αντιμετωπίζει είναι:

1) Τα γλωσσικά προβλήματα. Δηλαδή , αυτός που στέλνει ένα μήνυμα το κωδικοποιεί με βάση τις δικές του εμπειρίες και γνώσεις. Αν όμως αυτό συμβεί και με τον παραλήπτη , δηλαδή να αξιολογήσει το μήνυμα με τις δικές του εμπειρίες και γνώσεις τότε, η επικοινωνία ανάμεσα τους δεν θα είναι αποτελεσματική.

2) Ανάμεσα στην επικοινωνία δύο ατόμων ο αποδέκτης επιλέγει από την συζήτηση ποια στοιχεία ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τις απόψεις του. Αυτό είναι η επιλεκτική αντίληψη και παρατηρείται όταν ο αποδέκτης δεν ενδιαφέρεται για το περιεχόμενο της συζήτησης ή είναι κουρασμένος και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην μπορεί να παρακολουθήσει την συζήτηση από την αρχή μέχρι το τέλος.

3) Η αξιοπιστία της πηγής. Το περιεχόμενο του μηνύματος που μεταδίδεται ερμηνεύεται πάντα σύμφωνα με την πηγή. Δηλαδή , μπορεί ο πομπός να στέλνει συχνά λανθασμένα μηνύματα προς τον αποδέκτη και αυτό προκαλεί την δυσπιστία του αποδέκτη στα λεγόμενα του πομπού.

4) Η λάθος επιλογή του χρόνου , του τόπου και του τρόπου. Όταν ο αποστολέας δεν επιλέγει σωστά τον χρόνο , τον τόπο και τον τρόπο επικοινωνίας , η επικοινωνία δεν είναι αποτελεσματική και προκαλεί εμπόδια ανάμεσα στον αποστολέα και τον αποδέκτη.

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω , η αποτελεσματική επικοινωνία εξαρτάται από τον βαθμό που τα άτομα έχουν αποκτήσει τις κατάλληλες τεχνικές αλλά και από την ευκαιρία να ασκηθούν σε αυτές.

6. Η επικοινωνία και η σημασία της στην διαμόρφωση του σχολικούκλίματος.

Ο όρος «σχολικό κλίμα» αναφέρεται στην ποιότητα ζωής και επικοινωνίας που γίνεται αντιληπτά σε ένα οργανισμό και συγκεκριμένα στο σχολείο. Μία από τις πιο βασικές διοικητικές λειτουργίες είναι η επικοινωνία , γιατί υπάρχει σε κάθε ομαδική προσπάθεια. Δεν μπορεί να υπάρξει κάποιος οργανισμός εάν δεν υπάρχει ένα σύστημα επικοινωνίας πρώτα. Το σχολείο δεν αποτελεί εξαίρεση του κανόνα , γιατί η επικοινωνία κυριαρχεί σε κάθε στοιχείο της σχολικής ζωής. (Σαϊτης X, 1994:77).

Σε όποιον οργανισμό και αν υπάρχει η επικοινωνία , διακρίνεται για την δυναμικότητα και την ιδιαιτερότητά της. Ο λόγος που τα μέλη ενός οργανισμού επικοινωνούν με διάφορους τρόπους είναι γιατί πολλές φορές η επικοινωνία ανάμεσά τους αλλάζει ή παίρνει διαφορετικές μορφές.

Ειδικότερα , η επικοινωνία στο σχολικό χώρο , αποτελεί ένα από τα ζωτικά γνωρίσματα του σχολείου ως κοινωνικού συστήματος , καθώς και έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες που συμβάλλουν στην διαμόρφωση ενός θετικού και ευνοϊκού ή αρνητικού και δυσμενούς για την σχολική μάθηση κλίματος.(Πασιαρδή , 2001:144).

Στο σχολικό χώρο συμβαίνουν αρκετά γεγονότα , όπου ο τρόπος και η μορφή επικοινωνίας παίζουν σπουδαίο ρόλο. Ένα γεγονός που συμβαίνει στο σχολικό χώρο είναι η ανταλλαγή μηνυμάτων και απόψεων ανάμεσα στους διευθυντές , τους εκπαιδευτικούς , τους μαθητές , τους γονείς και τους υπεύθυνους για τα εκπαιδευτικά πράγματα. Οι σημαντικότεροι σκοποί λειτουργίας που αφορούν θέματα διδασκαλίας μέσα στον σχολικό χώρο διευκολύνονται από την επικοινωνία. Παραδείγματα θεμάτων διδασκαλίας είναι η στοχοθέτηση , αξιολόγηση , θέματα κοινωνικοποίησης , αυτοεκτίμηση , θέματα εφαρμογής καινοτομιών. Με βάση αυτά διαμορφώνεται και το ανάλογο κλίμα.(Hoy W. & Miskel, C., 1996:358).

Η επικοινωνία διακρίνεται για την δυναμικότητάς της και αυτό φαίνεται από την επικοινωνία ανάμεσα στους δασκάλους και στους μαθητές σε περιπτώσεις όπως είναι οι σχολικές αίθουσες την ώρα της διδασκαλίας , τα διαλείμματα , οι συνελεύσεις , οι εκδρομές και η συνεργασία που υπάρχει ανάμεσα στους μαθητές και τους δασκάλους κατά την διάρκεια της διδασκαλίας.(Λεοντίου, 1990:23-36).

Οι δάσκαλοι και οι μαθητές επικοινωνούν –ή προσπαθούν να επικοινωνήσουν- με το να μιλούν , να διαβάζουν ,να γράφουν , να ρωτούν , να απαντούν , να συζητούν , να σχολιάζουν , να εφαρμόζουν , να συνθέτουν , να αναλύουν χρησιμοποιώντας συγκεκριμένους μεθόδους και μέσα όπως για παράδειγμα το βίντεο , τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές για την πρόσκτηση πληροφοριών. Έτσι , μέσα στις αίθουσες , η διδασκαλία παραλληλίζεται με την διαδικασία της αμφίδρομης επικοινωνίας , γιατί πραγματοποιείται αμφίδρομη κίνηση πληροφοριών , όπου δάσκαλος και μαθητής εναλλάσσουν συνεχώς ρόλους. (Πασιαρδή, 2001:45-46).

Οι εκπαιδευτικοί στα αποτελεσματικά σχολεία έχουν ως κύριο στόχο την δημιουργία άνετου , φιλικού και ευχάριστου κλίματος. Αυτό επιτυγχάνεται μετατρέποντας την τάξη σε μαθησιακή κοινότητα με δικούς της κανόνες συμπεριφοράς και νοοτροπίες. Σύμφωνα με τον Putman , J & Burke , B. (1992:50-62) η νοοτροπία και οι πολιτισμικές συνήθειες εκδηλώνονται σε τρία επίπεδα. Για να παρουσιαστούν τα τρία επίπεδα παίρνουμε ως παράδειγμα το καθάρισμα του μήλου. Το πρώτο επίπεδο, Ο Schein E. , το σχετίζει με τη φλούδα του μήλου. Το δεύτερο επίπεδο το παρομοιάζει με το εσωτερικού μέρος του καρπού και αφορά τις αξίες και τους στόχους που θέτει η κάθε σχολική τάξη. Το τρίτο επίπεδο , το σχετίζει με τους σπόρους του μήλου , οι οποίοι μεταφέρουν τους γενετικούς κώδικες και μπορούν να δημιουργήσουν ολόκληρη μηλιά. Δηλαδή , το πρώτο επίπεδο αφορά το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον της σχολικής τάξης και περιλαμβάνει οτιδήποτε μπορεί να αντιληφθεί κανείς ,όταν μπαίνει μέσα στην σχολική τάξη για πρώτη φορά. Στο δεύτερο επίπεδο υπάρχουν διάφορες αξίες όπως είναι η ειλικρίνεια , η εμπιστοσύνη , η συνεργασία και η οικειότητα όπου διαμορφώνουν την ταυτότητα της σχολικής τάξης. Το τρίτο επίπεδο σχετίζεται με τις λειτουργικές θεωρίες , οι οποίες εφαρμόζονται μέσα στην εργασία που υλοποιείται μέσα στην σχολική τάξη από τους μαθητές. Σε ένα τέτοιο μαθησιακό κλίμα , οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν τους μαθητές σαν αυτόνομα άτομα που δρουν σε ευρύτερο περιβάλλον και όχι μόνο σε αυτό της σχολικής τάξης. (Roueche & Baker , 1986:56-68).

Ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνούν οι εκπαιδευτικοί με τους μαθητές είναι με βάση το δικό τους «παιδαγωγικό πιστεύω» αλλά και με βάση την συμπεριφορά των μαθητών τους. Η καλή επικοινωνία που μπορεί να έχουν ανάμεσα τους οι εκπαιδευτικοί με τους μαθητές βοηθάει να πετύχουν και τους συγκεκριμένους στόχους που έχουν θέσει μέσα στην σχολική τάξη αλλά και τους γενικούς στόχους που έχει τεθεί από το σχολείο. Χάρη σε αυτό αναπτύσσεται ανάμεσα τους ένα

αίσθημα προσωπικής ευθύνης , γιατί και οι δύο γνωρίζουν τι περιμένει κανείς από αυτούς. Οι περισσότεροι μαθητές γνωρίζουν από την αρχή της σχολικής χρονιάς ότι άμα δεν επιδείξουν την αναμενόμενη συμπεριφορά θα έχουν κάποιες συνέπειες.(Πασιαρδή,2001:46).

Η ενημέρωση των μαθητών αλλά και όλης της σχολικής μονάδας γίνεται με διάφορους τρόπους , όπως είναι οι εγκύκλιοι και έγγραφα , τα οποία στέλνονται από το Υπουργείο Παιδείας στο σχολείο. Άλλοι τρόποι είναι με συζητήσεις ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς , με διάλογο ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές για εκπαιδευτικά θέματα που αφορούν ή την διδασκαλία και την μάθηση ή την καλύτερη λειτουργία του σχολείου. Τέλος , με βάση όλα αυτά φαίνεται ότι η επικοινωνία πραγματοποιείται συνεχώς μέσα στην σχολική ζωή και παίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του σχολικού κλίματος. (Hoy, W. & Miskel, C.,1996:358).

7.Συμπεράσματα

Από όσα έχουμε αντιληφθεί η επικοινωνία είναι μία από τις πιο βασικές διοικητικές λειτουργίες και κυριαρχεί σε κάθε στοιχείο της σχολικής ζωής. Πλέον , οι δάσκαλοι πέρα από τον γραπτό και τον προφορικό λόγο χρησιμοποιούν και άλλα μέσα διδασκαλίας , όπως είναι τα βίντεο και οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Όμως και οι μαθητές δηλώνουν με παρόμοια μέσα τις γνώσεις τους και μοιράζονται τις απόψεις τους. Ακόμη , για να κατανοήσουμε και να μελετήσουμε καλύτερα και σε όλο το βάθος την εκπαιδευτική διοίκηση θα πρέπει να κατανοήσουμε πρώτα την επικοινωνία μέσα στην σχολική μονάδα και πως αυτή πραγματοποιείται.

Μέσα από την επικοινωνία ο άνθρωπος καλύπτει τις βιολογικές και τις κοινωνικοπολιτισμικές του ανάγκες. Όταν όμως ο άνθρωπος δεν επικοινωνεί με τους γύρω του τότε αισθάνεται ανίκανος ή ανεπαρκής και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να του προκαλεί άγχος. Η επικοινωνία είναι απαραίτητη για όλους τους ανθρώπους , γιατί μέσω αυτής οι άνθρωποι στηρίζονται ο ένας με τον άλλον. Μέσω αυτής οι άνθρωποι εκφράζουν ελεύθερα τα συναισθήματά τους αλλά και τις απόψεις τους. Αυτό βοηθάει , έτσι ώστε οι σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους να ενδυναμώνουν. Βέβαια , ο τρόπος που εκφράζει κάποιος τα συναισθήματά εξαρτάται από τον τρόπο αντίδρασης που έχουν οι άλλοι απέναντι σε αυτόν.

Για να διεξαχθεί η διδασκαλία με σωστό τρόπο θα πρέπει δάσκαλος και μαθητής να επικοινωνούν μεταξύ τους , έτσι ώστε και ο μαθητής να επωφελείται από τις πληροφορίες που του δίνει ο δάσκαλος αλλά και το αντίστροφο. Ο λόγος που θα πρέπει η χρήση της επικοινωνίας να έχει πνεύμα ισοτιμίας , γιατί ο ρόλος του μαθητή και του δασκάλου θα πρέπει να είναι ισότιμοι. Τα στοιχεία που αποδεικνύουν τις καλές διαπροσωπικές σχέσεις είναι η αυτονομία , η αυτενέργεια , η ελεύθερη έκφραση των μαθητών , η αμοιβαία έκφραση συναισθημάτων και αποδοχής και ο αμοιβαίος σεβασμός μαθητή-εκπαιδευτικού.

Αυτά που αντανακλούν στις διαπροσωπικές σχέσεις είναι το είδος της επικοινωνίας που υπάρχει ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον μαθητή, ο μονόλογος , ο διάλογος , ο τρόπος με τον οποίο εκφράζουν και οι δύο πλευρές τις ερωτήσεις τους , ο χρόνος που διαθέτουν στην συζήτηση , το περιεχόμενο και το ύφος των λεκτικών εκφράσεων που χρησιμοποιούν.

Η συναισθηματική διάσταση των σχέσεων εξαρτάται από τα μη λεκτικά μηνύματα

που συνοδεύουν τον λόγο. Για παράδειγμα , τέτοια μη λεκτικά μηνύματα είναι οι εκφράσεις του προσώπου , το βλέμμα , οι στάσεις και οι κινήσεις του μηνύματος.

Πλέον ο λόγος που οι μαθητές παίρνουν πρωτοβουλίες και εκφράζουν ελεύθερα την γνώμη τους είναι γιατί έχει σημειωθεί σημαντική μείωση του δασκαλικού μονόλογου. Ο δάσκαλος οφείλει να δημιουργεί ένα ωραίο κλίμα , όπου θα εμπνέει εμπιστοσύνη στα παιδιά , έτσι ώστε να διώξει τον φόβο και το άγχος από εκείνα με αποτέλεσμα να αναπτυχθεί μια καλή επικοινωνία ανάμεσά τους.

Αυτό που θα πρέπει να κάνει το σχολείο είναι να γίνει πιο εξωστρεφές , έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό κλίμα συνεργασίας ανάμεσα σε αυτό και στους γονείς. Ένας από τους λόγους , όπου ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να συνεργαστεί με τους γονείς του μαθητή είναι γιατί οι γονείς θεωρούνται το «κλειδί» στην ανάπτυξη της σύγχρονης μόρφωσης και με αυτόν τον τρόπο ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί σωστά τις πληροφορίες και επεκτείνει τις μαθησιακές του δραστηριότητες.

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να διαθέτουν την κατάλληλη ενημέρωση , έτσι ώστε να γνωρίζουν το πόσο σημαντικό ρόλο παίζει ένας γονιός στην εκπαίδευση του παιδιού του. Για να συμβεί αυτό θα πρέπει η συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και του γονέα να είναι καλή , έτσι ώστε ο γονέας να μπορέσει να μοιραστεί τις απόψεις του , τις γνώσεις του αλλά και να εκφράσει τις ανησυχίες και τις προσδοκίες που έχει για το παιδί του.

Η καλή επικοινωνία βασίζεται στην ειλικρίνεια , την κατανόηση , τον αλληλοσεβασμό και την ευαισθησία. Με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά θα μπορεί να δημιουργηθεί ένα εποικοδομητικό σύστημα επικοινωνίας στο σχολείο , το οποίο θα προωθή τις ανθρώπινες σχέσεις και την συνεργασία. Τέλος , για να γίνει αποδοτική η λειτουργία της σχολικής ομάδας θα πρέπει να έχει συγκεκριμένα στοιχεία όπως είναι η αποτελεσματική επικοινωνία και η καλή συνεργασία ανάμεσα σε όσους συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Αναγνωστοπούλου, Μ. (2005). "Οι διαπροσωπικές σχέσεις εκπαιδευτικών και μαθητών στη σχολική τάξη." Αθήνα: Κυριακίδη.

-Βίθυνος, Μ. , Παπαμαύρου, Ε. & Σπηλιώτης, Κ. (1999). "Επικοινωνία - Διαπροσωπικές σχέσεις." Αθήνα: ΟΕΔΒ.

-Βρεττός, Ι. (1994). "Μη λεκτική συμπεριφορά και επικοινωνία στη σχολική τάξη: άσκηση με μικροδιδασκαλία." Θεσσαλονίκη: Art of Text.

-Βρεττός, Ι. (1996). "Αποκωδικοποίηση της μη λεκτικής συμπεριφοράς εκπαιδευτικού από μαθητές δημοτικού σχολείου." Αθήνα: Παιδαγωγική Επιθεώρηση, τεύχος 24.

-Βρεττός, Ι. (2002). "Μη λεκτική επικοινωνία: Σύγχρονες και ερευνητικές προσεγγίσεις στην Ελλάδα." Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

-Βρεττός, Ι. (2003). "Μη Λεκτική Συμπεριφορά Εκπαιδευτικού-Μαθητή: άσκηση με μικροδιδασκαλία." Αθήνα: Ατραπός.

-Γκότοβος, Α. (1997). "Παιδαγωγική Αλληλεπίδραση: Επικοινωνία και κοινωνική μάθηση στο σχολείο." Αθήνα: Gutenberg.

-Γούτση ,Θ.(2008) Το σχολικό κλίμα ως παράγοντας αποτελεσματικού σχολείου. Ο ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας. Ρόδος: Μεταπτυχιακή εργασία.

- Ευαγγελόπουλος, Σ. (1998) "Θέματα Παιδαγωγικής Ψυχολογίας. Η Λεκτική Επικοινωνία στη σχολική τάξη." Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Ζερβός, Θ. (2008) "Η ψυχολογία της γλώσσας", Αθήνα: Έλλην.
- Ζμπάινος, Δ. & Γιαννακούρα, Α. (2010). "Η αξιολόγηση του σχολικού κλίματος από τη σκοπιά των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης : Μια διερεύνηση σε Γυμνάσια της Αττικής." Αθήνα: Παιδαγωγικός Λόγος, τεύχος 3.
- Θρασυβούλου, Μ. (1985). "Ψυχοκοινωνιολογία της Αγωγής." Αθήνα: Επικαιρότητα.
- Καβούρη, Π. (1998). "Το σχολικό κλίμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Ένας σημαντικός παράγοντας της αξιολόγησης και αποτελεσματικότητας της σχολικής μονάδας." Αθήνα: Παιδαγωγική Επιθεώρηση, τεύχος 27.
- Καμπουρίδης, Γ. (2002). "Οργάνωση και Διοίκηση Σχολικών Μονάδων." Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Καρυπίδου, Α. (2010). "Το σχολικό κλίμα στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: Μια εμπειρική προσέγγιση στις σχολικές μονάδες του Δήμου Θεσσαλονίκης." Διδακτορική Διατριβή. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Κατσαρός, Ι. (2008). "Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης." Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Κομνηνάκης, Μ. (1996). "Η γλώσσα του σώματος και πώς να την μιλήσετε καλύτερα." Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κοντάκος, Α. & Πολεμικός Ν. (2000). "Η Μη Λεκτική Επικοινωνία στο Νηπιαγωγείο." Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Κοντάκος, Α. & Σταμάτης, Π. (2004). "Η απτική συμπεριφορά των νηπιαγωγών: Αντιλήψεις και πρακτικές στο πλαίσιο της πραγμάτωσης της παιδαγωγικής μη λεκτικής επικοινωνίας." Στα πρακτικά του 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδος. Αλεξανδρούπολη: Κυριακίδη.

- Κωνσταντινίδης, Θ. (1997). "Κοινωνιολογία του σχολείου και της σχολικής τάξης."
Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.
- Κωνσταντίνου, Χ. (2004). "Οι πρακτικές του εκπαιδευτικού στην παιδαγωγική
επικοινωνία." Αθήνα: Gutenberg.
- Μαλικιόση - Λοΐζου, Μ. (1993). "Ο ρόλος του φυσικού και κοινωνικού σχολικού
περιβάλλοντος στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού." Αθήνα: Νέα
Παιδεία, τεύχος 67.
- Ματσαγγούρας, Η. (1987). "Οι αντιδράσεις του δασκάλου στις απαντήσεις των
μαθητών. Διαπιστώσεις και προτάσεις." Αθήνα: Παιδαγωγική Επιθεώρηση, τεύχος 6.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1994). "Παιδεία, Εκπαίδευση και Γλώσσα." Αθήνα: Gutenberg.
- Πασιαρδή, Γ. (2001). "Το σχολικό κλίμα." Αθήνα: Τυποθήτω - Δαρδάνος Γ.
- Παυλίδου, Θ. (2015) "Ελληνική Γλώσσα και προφορική επικοινωνία", Αθήνα:
Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Pease, A. (2006). "Το απόλυτο βιβλίο για τη γλώσσα του σώματος."
Αθήνα: Έσοπτρον.
- Robertson, J. (1996). "Understanding teacher-student relationships."
London: Hodden and Stoughton
- Simonds, C. & Cooper, P. (2011). "Communication for the Classroom
Teacher." London: Pearson.
- Wainwright, G. (1999). "Η γλώσσα του σώματος με τη μέθοδο της
αυτοδιδασκαλίας." Αθήνα: Καστανιώτη